

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN
KORUMA VE BAKIM ALTINA ALINMA NEDENLERİ

CANER YAVUZ

İZMİR

2016

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN
KORUMA VE BAKIM ALTINA ALINMA NEDENLERİ

CANER YAVUZ

DANIŞMAN

YARD. DOÇ. DR. HADİYE KÜÇÜKKARAGÖZ

İZMİR

2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma ve Bakım Altına Alınma Nedenleri” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ilkelerine aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

13 / 06/ 2016

Caner YAVUZ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı yüksek lisans Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Yard. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Üye :Prof. Dr. Ferda AYSAN.....

Üye :Yard. Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM.....

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

13.06/2016

Prof. Dr. Ali Günay BALIM
Enstitü Müdürü

24.06.2016

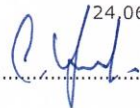
Ulusal Tez Merkezi | Tez Form Yazdır

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10114817
Yazar Adı / Soyadı	CANER YAVUZ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 58558300868
Telefon	5064198384
E-Posta	caner_ult@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma ve Bakım Altına Alınma Nedenleri
Tezin Tercümesi	The Reasons For State Protection And Care Of Children In Need
Konu	Sosyal Hizmetler = Social Services
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2016
Sayfa	110
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. HADİYE KÜÇÜKKARAGÖZ 54373117742
Dizin Terimleri	Korunmaya muhtaç çocuklar=Children who are in need protection ; Risk altındaki çocuklar=Children under risk
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezinin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

24.06.2016
İmza:

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimine başladığım andan itibaren gerek derslerde gerekse tez aşamasında beni her konuda aydınlatan, farklı yaklaşımları öğreten, her sorunumda çözüm sunan, yoğun iş tempomda zaman zaman ihmal ettiğim tezimle ilgili her zaman olumlu konuşarak beni motive eden, her konuda kolaylık sağlayan sevgili danışmanım, hocam ve meslektaşım Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ' e,

Araştırmamın son aşaması olan jüri sürecinde deneyimlerini aktaran, desteklerini esirgemeyen, tezimin son aşamasını oluşturmama yardımcı olan değerli hocalarım Prof. Dr. Ferda AYSAN ve Yrd. Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM' a,

Tezimin konusunu seçmemde yardımcı olan ve tez verilerini toplayabilmem için gerekli izinleri almamda yardımcı olan İl Müdür Yardımcılarım Ayşe ÇELİK ve Mustafa ÇOBAN' a,

Tezimin verilerini toplamamda bana destek olan Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde görevli tüm çalışanlar ve özellikle dostlarım Banu TUĞAN ve Beril KESER' e,

Yüksek lisans eğitimim boyunca her konuda yardımcı olan, özellikle sokakta çalışan çocuklarla ilgili gece yapılan mobil ekip uygulamasında beni yalnız bırakmayan kardeşim ve dostum Turap GÜLLER' e,

Yüksek lisans eğitimimden dolayı iş yerimdeki işlerimin aksamaması için var gücüyle çalışan, her zaman yanımda olduklarını bildiğim mesai arkadaşlığından öte dostlarım Cansu AYDOĞAN ve Fatmagül KANDEMİR' e,

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi yüksek lisans ve tez aşamasında da beni yalnız bırakmayan, bebeğimizi karnında taşıırken bile her konuda bilgisini paylaşan, benimle birlikte uykusuz geceler geçiren, bir terapist gibi beni motive eden, yüksek lisans eğitimine başlamam için teşvik eden ve her zaman yanımda olacağını bildiğim arkadaşım, dostum, sevgilim ve eşim Begüm YAVUZ' a,

Son olarak yüksek lisans eğitimim boyunca olmasa da, tez hazırlama döneminin her anında yanımda olduğunu bildiğim, 8 Mayıs 2016 tarihinden itibaren ise yanımda olan, hayata karşı farklı bir açıdan bakmamı sağlayan, bana dünyanın en güzel duygusunu yaşatan oğlum Demir YAVUZ' a,

En içten duygularıyla teşekkür eder minnettarlığımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU	vi
TEZ VERİ GİRİŞİ ve YAYIMLAMA İZİN FORMU	vii
TEŞEKKÜR.....	viv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	xi
ÖZET.....	xii
ABSTRACT.....	xivi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Problem Cümlesi.....	3
1.5. Alt Problemler.....	4
1.6. Sayıtlar	5
1.7. Sınırlılıklar	5
1.8. Kısaltmalar	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2.1.1. Çocuk Kavramı	8
2.1.2. Çocuk Hakları	9
2.2. Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Kurum Bakımı	14
2.2.1. Korunmaya Muhtaç Çocuk	14
2.2.2. Korunmaya Muhtaç Olmanın Nedenleri	18
2.3. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Uygulanan Kurum Bakımı Modelleri	24
2.3.1. Çocuk Yuvası	27
2.3.2. Çocuk Destek Merkezi	28
2.3.3. Çocuk Evleri	28
2.3.4. Kreş ve Gündüz Bakım Evleri	32
2.4. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü' nün Tarihçesi	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3 YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	36
3.2. Evren ve Örneklem	37
3.3. Verilerin Toplanması	39
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Koruma ve Bakım Altına Alınma Nedenleri	41
--	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma.....	68
5.1.1. Korunmaya Muhtaç Çocukların Demografik Özelliklerine.....	
İlişkin Sonuç ve Tartışmalar	68
5.1.2. Korunmaya Muhtaç Çocukların Aile Durumlarına İlişkin	
Sonuç ve Tartışmalar.....	70
5.2. Öneriler	74
KAYNAKÇA.....	80
EKLER.....	86
Ek-1 Sosyal İnceleme Raporu.....	86
Ek-2 Bilgi Notu Formu	91
Ek-3 Kuruluşa Kabul Bilgi Formu.....	92
Ek-4 İzin Yazısı	923

TABLO LİSTESİ

Tablo- 1 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri	23
Tablo- 2 Koruma Altındaki Çocukların Cinsiyete Göre Halen Çocuk Evinde Kalma Durumlarına İlişkin Bilgi	38
Tablo- 3 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri.....	41
Tablo- 4 Koruma Altına Alınan Çocukların Ebeveynlerinin Hayatta Olup..... Olmamasına İlişkin Dağılım	43
Tablo-5 Korunmaya Muhtaç Çocukların İstismar Nedeniyle Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım.....	44
Tablo-6 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveyninin Ölmesi Nedeniyle Koruma..... Altına Alındıkları Yıllara ilişkin Dağılım	45
Tablo- 7 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynleri Boşandığı İçin Boşandığı İçin Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım	46
Tablo- 8 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveyni Cezaevinde Olduğu İçin Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım.....	47
Tablo- 9 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynlerinin Ruh Sağlığı Durumundan... Dolayı Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım.....	48
Tablo- 10 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk..... Nedeniyle Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım	49
Tablo- 11 Korunmaya Muhtaç Çocukların Terk Edildikleri İçin Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım.....	50
Tablo- 12 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma ve Bakım Altına..... Alındıkları Yaşlara İlişkin Dağılım.....	52
Tablo- 13 Korunmaya Muhtaç Çocukların Kardeş Sayılarına İlişkin Dağılım	53
Tablo- 14 Korunmaya Muhtaç Çocukları Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler	54
Tablo- 15 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişki.....	55
Tablo- 16 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri ile Yaş Grupları Arasındaki İlişki	57
Tablo- 17 Korunmaya Muhtaç Çocukların İstismar Nedeniyle Koruma Altına..... Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki	59

Tablo- 18 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Ölmesi Nedeniyle Koruma.....	
Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Olunan Bölgeler Arasındaki İlişki	60
Tablo- 19 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Boşanması Nedeniyle Koruma	
Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki	61
Tablo- 20 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Cezaevinde Olması Nedeniyle.	
Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki ...	62
Tablo- 21 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Ruh Sağlığı Nedeniyle.....	
Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki ...	63
Tablo- 22 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk.....	
Nedeniyle Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki	
İlişki	64
Tablo- 23 Korunmaya Muhtaç Çocukların Terk Edilme Nedeniyle Koruma Altına....	
Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki	65
Tablo- 24 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri ile	
Ebeveynin Yaşam Durumu Arasındaki İlişki	66
Tablo- 25 Ekonomik Destek Tutarı Tablosu.....	79

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil- 1 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alındıkları Yıllar	51
Şekil- 2 Korunma Altında İken Ailesi Yanına Döndürülerek.....	
Desteklenen Çocuklar	78

ÖZET

Bu araştırmada, koruma ve bakım altına alınan çocukların demografik özellikleri, aile durumları ve çocukların koruma altına alınma nedenleri gibi bulgular incelenerek geçmişten günümüze çocukların koruma altına alınma nedenlerinde ne tür farklılıklar olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda öncelikle İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü aracılığı ile İzmir İlinde yaşayan bu tür çocukların kurum bakımına alınmadan önce yaşamlarının iyileştirilmesi, ailelerinin yanlarında bakımlarının sürdürülebilmesi için mevcut olan tedbirler dışında başka ne tür tedbirler alınması gerektiği tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarının Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı' nın temel amaçlarından olan çocukların öncelikle aile ortamında büyümelerinin sağlanmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

2007 yılında İzmir İlinde Çocuk Evleri hizmet modeli uygulanmaya başlanmış olup, bu tarihten günümüze yaklaşık 770 çocuk, çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmış ve halen yararlanmaktadır. Araştırmada, İzmir İl sınırlarında yer alan 49 çocuk evinden, sistematik örnekleme yöntemine göre seçilen 22 çocuk evinde kalmış ve halen kalmakta olan toplam 342 çocuğun kuruluş kayıtları incelenmiştir. Elde edilen bulgular SPSS Programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü' ne bağlı Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde bulunan, çocuk evlerinde geçmişten günümüze kalmış ve halen kalmakta olan 342 çocuğun kayıtları oluşturmaktadır. Bu kayıtların incelenmesi ile elde edilen sonuçlar ile korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında anlamlı bir bağ kurulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Çocuk Evleri, Korunmaya Muhtaç Çocuk

ABSTRACT

In this study, it is aimed to reveal what kind of differences have occurred in terms of the causes of the child protection from past to present by examining the findings such as demographic characteristics, family situation and the causes of the protection of children who are under protection and care. In this regard, it will be intended to determine what other measures to be taken apart from the current measures in order to improve lives of these kind of children living in Izmir and to maintain their care beside their families before having institutional care by the help of Izmir Family and Social Policies Provincial Directorate. It is expected that these study results will contribute to raising children primarily in a family environment, which is one of the main goals of Ministry of Family and Social Policies.

In 2007, the Children's Homes and Services model began to be implemented in Izmir Province and since then, approximately 770 children have benefited from this service and they are still benefiting. In the study, institutional records of a total of 342 children who have stayed at 22 children's homes selected according to the purposive systematic sampling method out of 49 children's homes located in Izmir Province were examined. The findings obtained were analyzed by using SPSS Program.

The sample of the study consists of the records of the children who have stayed at children's homes, which are present in the Children's Homes Coordination Centre affiliated with Izmir Provincial Directorate of Family and Social Policies. It was intended to establish a meaningful correlation between the findings obtained from examining these records and the causes of the protection and care of children in need of protection.

Keywords: Child, Children's Homes, Child In Need of Protection

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Giriş bölümünde, araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, problem cümlesi ve alt problemlerine, sayıltılarına, sınırlılıklarına, tanımlarına ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Çocuğun sağlıklı gelişimi ancak bir aile yanında mümkün olabileceği ilkesinden hareketle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce korunmaya muhtaç çocukların öncelikle öz aileleri yanında bakımlarının sağlanması, bunun mümkün olmadığı durumlarda ise Koruyucu Aile, Evlat Edindirme, Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetlerinden yararlandırılması ilkesi benimsenmiştir. Fakat alınabilecek bu tedbirlerin yetersiz kalması ve çözüm üretmemesi durumunda son çare olarak kuruluş bakımı hizmeti tercih edilmektedir. Kuruluş bakımı Ülkemizde çok sayıda çocuğun bir çatı altında toplandığı toplu bakım modelidir.

Çocukluk insan hayatının şekillendiği gelişimsel dönemlerden biridir ve bu dönemin sağlıklı olabilmesi için çocukların ailelerinin yanında yetişmesi esas olarak kabul edilmiştir. Ancak çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimleri açısından ailelerinin yanında kalmalarının sakıncalı olduğu zamanlar da bulunmaktadır. Yoksulluk, aile içi sorunlar, anne veya babada bedensel ve ruhsal yetersizlikler, annenin, babanın

veya her ikisinin de ölümü, ihmal, istismar, ergen evlilikleri ya da evlilik dışı doğum sonucunda çocuğun terk edilmesi gibi pek çok nedenle çocuklar korunmasız hâle gelmektedir (Şimşek ve Ark, 2008: s.235).

Koruma ve bakım altına alınan çocukların koruma altına alınma nedenleri yaşlarına, cinsiyetlerine, aile yapılarına, sosyal ve ekonomik durumlarına ve birçok etkene göre farklılık göstermektedir. Ülkemizde, yaşanan çeşitli sorunlar nedeniyle korunmaya muhtaç duruma gelen çocuklar 2828 sayılı SHÇEK Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında koruma ve bakım altına alınarak sevgi evleri, çocuk evleri ve çocuk destek merkezlerinden birine, yaş, cinsiyet ve durumları değerlendirilerek yerleştirilirler. Böylelikle ailesi yanında temel bakım ve ihtiyaçları karşılanamayan çocukların bakım ve ihtiyaçları kuruluş bakımında sağlanır.

Söz konusu kuruluşların kapasitelerinin yeterli düzeyde olmaması, koruma altına alınan çocuk sayısının her geçen gün artması ve öncelik olarak çocukların aile yanında büyümeleri ilkesi göz önüne alınarak bu tür çocukların korunmaya muhtaç çocuk statüsüne gelmeden önce hangi sebeplerden koruma altına alındıkları saptanmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, çocukların koruma ve bakım altına alınma yaşları, cinsiyetleri, nüfusa kayıtlı oldukları iller, anne ve babalarının evlilik durumları, anne ve babalarının yaşam ve ölüm durumları, kardeş sayıları ve çocukların koruma altına alınma nedenleri gibi bulgular incelenerek geçmişten günümüze ne tür farklılıklar olduğunun ortaya çıkarılmasını saptamaktır. Ortaya çıkarılabilecek olası farklılıklar neticesinde başta İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü aracılığı ile İzmir İlinde yaşayan bu tür çocukların kurum bakımına alınmadan önce yaşamlarının iyileştirilmesi, ailelerinin yanında bakımlarının sürdürülebilmesi için mevcut olan

tedbirlere ek olarak başka ne tür tedbirler alınması gerektiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Böylelikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü' nün temel ilkelerinden biri olan, çocuğun sağlıklı gelişimi için öz aile yanında yaşamasının, bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma neticesinde ortaya çıkacak sonuçlar ile koruma ve bakım altına alınması gereken çocuklar adına nelere daha fazla dikkat edilmesi gerektiği, çocuklara ve ailelere başka ne tür hizmetler verilebileceği gibi konular tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle kurum bakımına alınmadan önce çocukların ailelerine yönelik ne tür hizmetler geliştirilebileceği, yeni hizmet modellerinin neler olabileceği yönünde makro düzeyde bir çalışma yapılması planlanmaktadır.

1.4. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi "Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri nelerdir ve bu nedenler bazı demografik ve sosyal özelliklere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?" şeklindedir.

1.5. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıda sunulmaktadır;

1.5.1. Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri ile sosyo demografik özellikleri arasında;

1.5.1.1. Cinsiyetlerine göre dağılımda anlamlı farklılıklar gözlenmekte midir?

1.5.1.2. Koruma altına alındıkları yaşlara göre dağılımda anlamlı farklılıklar gözlenmekte midir?

1.5.1.3. Kardeş sayısına göre dağılım nasıldır?

1.5.1.4. Nüfusa kayıtlı oldukları illere veya bölgelere göre dağılımda anlamlı farklılıklar gözlenmekte midir?

1.5.1.5. Anne ve babalarının birliktelik durumlarına göre dağılım nasıldır?

1.5.1.6. Annelerinin hayatta olup olmamalarına göre dağılım nasıldır?

1.5.1.7. Babalarının hayatta olup olmamalarına göre dağılım nasıldır?

1.5.1.8. Anne veya babalarının cezaevinde olup olmamalarına göre dağılım nasıldır?

1.5.1.9. Ailelerinin ekonomik durumlarına göre dağılım nasıldır?

1.5.1.10. Ailelerinin ruhsal durumlarına göre dağılım nasıldır?

1.5.1.11. Aileleri tarafından istismar (cinsel, fiziksel, duygusal) edilip edilmemelerine göre dağılım nasıldır?

1.5.1.12. Anne veya babaları tarafından terk edilip edilmemelerine göre dağılım nasıldır?

1.5.2. Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında geçmişten günümüze, yıllara göre, anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

1.6. Sayıtlar

Bu araştırma, İzmir İlinde Aile ve Sosyal Politikalar İl M¼d¼rl¼ę¼' ne bağlı Çocuk Evlerinde koruma ve bakım altında bulunan çocukların kuruluş dosyaları incelenerek yapılmıştır. S¼z konusu dosya incelemesi gizlilik ilkesine bağlı kalınarak yapılmıştır. B¼ylelikle çocukların ¼zl¼k dosyalarında yer alan bilgilerin gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır. Ayrıca internet ¼zerinden, tezlerden, kitaplardan, makalelerden edinilen bilgilerin de gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları řu şekildedir.

İzmir İlinde Aile ve Sosyal Politikalar İl M¼d¼rl¼ę¼' ne bağlı çocuk evlerinde kayıtları bulunan, geğmişte kalmış ya da halen kalmakta olan korunmaya muhtaç çocukların dosya bilgileri ile sınırlıdır.

1.8. Kısaltmalar

ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
B.M.	: Birleşmiş Milletler
BMÇHS	: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
Çev	: Çeviren
ÇEY	: Çocuk Evleri Yönetmeliği
ÇHGM	: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÇKK	: 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu
ÇODEM	: Çocuk Destek Merkezi
DEU	: Dokuz Eylül Üniversitesi
İHEB	: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
KMÇ	: Korunmaya Muhtaç Çocuk
R.G.	: Resmi Gazete
s	: Sayfa Numarası
SED	: Sosyal ve Ekonomik Destek
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SHÇEKK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu
SPSS	: Statistical Package for Social Science
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: ve benzeri

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Mustafa Kemal ATATÜRK, " Çocuklar geleceğimizin güvencesi, yaşama sevincimizdir. Bugünün çocuğunu, yarının büyüğü olarak yetiştirmek hepimizin insanlık görevidir. " ve " Çocuklar her türlü ihmal ve istismardan korunmalı, onlar her koşulda yetişkinlerden daha özel ele alınmalıdır. " sözleriyle çocukların korunmasının, bakılmasının, yetiştirilmesinin ne kadar önemli olduğunu, korunma ihtiyacı içinde olan çocukların bulundukları dezavantajlı durumlardan kurtarılarak uygun bakımın kendilerine sağlanmasının önemini vurgulamıştır.

Geleceğimizin mirasçıları olan çocukların her biri ailelerinin yanında yaşayamamaktadır. Bazı çocuklar ihmal ve istismara maruz kalmakta, bazıları ebeveynini kaybetmiş, bazıları da ebeveyni tarafından terk edilmiş olabilmektedir. Bu gibi durumlarda söz konusu çocuklara çeşitli koruyucu ve önleyici tedbirler uygulanarak, korunmaya muhtaç çocuk durumundaki çocuklar bulundukları ihmal ve istismardan uzaklaştırılmaktadırlar. Korunmaya muhtaç çocuklara uygulanan bakım yöntemlerine değinmeden önce çocuk nedir, çocukların hakları nelerdir, korunmaya muhtaç çocuk nedir gibi kavramların açıklanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

2.1.1. Çocuk Kavramı

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine göre " çocuğa uygulanabilecek kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır. " 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu' na göre ise çocuk; " Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi " olarak tanımlanmıştır.

Rüşit yaşı kavramı, hem ülkeler arasında hem de belirli bir ülkedeki medeni hukuk, ceza hukuku, siyasal ve diğer kurallara göre değişiklik göstermektedir. Örneğin; Küba'da reşit olma yaşı 18, Bolivya'da 21'dir, Nikaragua'da 15 yaşından büyük erkek, 14 yaşından büyük kız çocukları anne babalarının izni olmadan evlenebilirler (Sandalcı, 2016).

22.11.2001 tarihinde kabul edilen Türk Medeni Kanununun 11. maddesinde medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olma anlamına gelen erginliğin (reşit olma) 18 yaşı tamamlanması ile başladığını, 12.maddesinde ise 15 yaşını dolduran küçük kendi isteği ve velisinin rızası ile ergin kılınabileceğini hükme bağlamıştır. Yine yeni Medeni Kanunumuza göre evlilik kişiyi ergin kılmaktadır. Medeni Kanununun 124. Maddesine göre erkek ve kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hakim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş kadın veya erkeğin evlenmesine izin verebilir.

Çocuk kavramına ilişkin İnan (1980) çocuğu, en genel manasıyla “*insan yavrusu*” olarak tanımlamaktadır.

2.1.2. Çocuk Hakları

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye de dahil olmak üzere 193 ülkenin taraf olduğu sözleşme en fazla ülkenin onayladığı insan hakları belgesidir. Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi' ni 14 Ekim 1990' da imzalamış ve sözleşme 27.01. 1995' te Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) tarafından onaylanan sözleşme, çocukluğu salt sosyo-kültürel bir alan olmaktan çıkararak uluslararası düzeyde tanımlanmış bir hukuk çerçevesi oluşturmuştur (Acar, 2012).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesiyle birlikte çocuk haklarının korunması amaçlanmıştır. Taraf devletlerin bu hakların yaşama geçirilmesi için yükümlülöklere uymaları gerektiğı hükme bağlanmıştır. Çocuk Hakları Sözleşme Maddelerine göre;

- Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir. Her çocuk vazgeçilmez haklara sahiptir.
- Çocuk Hakları, bütün çocuklar içindir. Doğum yerleri, konuştukları dil ne olursa olsun fark etmez. Büyüklerinin inançları ya da görüşleri nedeniyle hiçbir çocuğa ayırım yapılmaz.
- Çocuklarla ilgili bütün yasa ve uygulamaları oluşturanlar, önce çocukların yararını düşünmek zorundadır. Devlet, çocukların koruma ve bakımını üstlenenlerin sorumluluklarını yerine getirmeleri için önlemleri alır ve onların sorumluluklarını yerine getirip getirmediğine bakar.

- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yazılı olan hakların uygulanması için gereken her türlü çabanın gösterilmesi gerekir. Devlet çocukların bu haklardan yararlanmasını sağlar.
- Devlet, hakların uygulanması konusunda çaba gösterirken başta anne baba olmak üzere çocuktan sorumlu olan kişilerin haklarına karşı saygılı olur.
- Yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır.
- Her çocuğun bir isme ve vatandaşlığa sahip olma hakkı vardır. Devlet, çocuk doğduğunda bu ismi kaydeder ve çocuğa bir kimlik verir.
- Çocuklara verilen isim, vatandaşlık hakkı ve aile bağları korunmalıdır. Tüm bunlar zorla değiştirilemez ve alınamaz, değiştirilmek istenir ya da çocuğun elinden bu haklar alınırsa devlet bu duruma karşı çıkmalıdır.
- Her çocuğun ailesiyle birlikte yaşama hakkı vardır. Anne baba çocuğa bakamıyorsa, çocuk bu durumdan zarar görmesin diye ona başka bir bakım sağlanmalıdır. Bu durumda da her çocuğun, anne ve babasıyla düzenli olarak görüşebilme hakkı vardır.
- Anne babası ayrı ülkelerde yaşayan çocukların aileleriyle birlikte olabilmeleri için devletler kolaylık gösterir.
- Anne ve babalarının izni olmadan hiçbir çocuk başka bir ülkeye götürülemez. Çocukları bu şekilde başka yerlere götüren kişilere karşı mücadele edilmesi gerekir.
- Her çocuk, görüşlerini serbestçe ifade etme, kendisini ilgilendiren her konuda görüşlerinin dikkate alınmasını isteme hakkına sahiptir. Herkesin çocukları dinleme, onların fikirlerini öğrenme ve onlara saygı gösterme sorumluluğu vardır.
- Her çocuğun duygu ve düşüncelerini istediği şekilde açıklama hakkı vardır. Çocukların da başka kişilerin zarar görmemesi için gerekeni yapmaları gerekir.

- Her çocuğun, kendi düşüncesini geliştirme ve istediği dini seçme hakkı vardır. Bu konularda çocukları büyüten yetişkinlerin de onlara yol gösterme hakkı ve sorumluluğu vardır.
- Çocukların arkadaşlarıyla barış içinde toplanabilme, dernek kurabilme ya da derneklere üye olma hakkı vardır.
- Hiç kimse çocukların onurunu kıramaz, onları küçük düşüremez, özel hayatına karışamaz. Çocukların bu hakkı yasalarla korunur.
- Devlet, kitle iletişim araçlarının, çocuğun gelişimi açısından önemini kabul eder. Çocuğun bunlarla çeşitli bilgi ve belgelere ulaşmasını sağlar, kendi kültürü ve dili bakımından bu araçlarla alabileceği gereksinimleri karşılar. Ayrıca kitle iletişim araçlarının verebileceği her türlü zarardan çocukları korur.
- Çocukların yetişmesinden ve gelişmesinden sorumlu olan büyükler, bu sorumluluklarını en iyi biçimde yerine getirirler.
- Hiç kimse, çocuklara karşı olan sorumluluklarını onlara zarar verecek şekilde kullanamaz. Devlet çocukların hiçbir zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlüdür.
- Her çocuğun ailesinden yoksun kaldığında ya da aile ortamı onun için uygun olmadığında devletten özel koruma ve yardım alma hakkı vardır. Anne babasıyla birlikte yaşayamayacak çocuklar için özenli bir araştırmayla iyi aileler bulunur.
- Yaşadığı ülkenin dışında bir başka ülkeye gitmek zorunda kalan her çocuğun, gittiği ülke tarafından korunma hakkı vardır.
- Engelli çocukların özel olarak korunma ve saygı görme hakkı vardır. Devlet engelli çocukların bakımını, eğitimi sağlayacak kurumları oluşturma sorumluluğuna sahiptir. Engelli çocukların ailelerine her türlü yardım yapılır.
- Her çocuğun sağlık hizmetinden yararlanma hakkı vardır. Hastalıklardan korunması devletin ve toplumun güvencesi altında olup çocukların beslenmesine, aşılanmasına, çevrenin temizliğine ve diğer sağlık koşullarına dikkat edilir. Hastalanan çocuklar tedavi edilir.

- Çocuk haklarına uygun olarak kreşler, çocuk yuvaları, yurtlar, okullar, çocuk hastaneleri oluşturulur, bunlar düzenli olarak kontrol edilir.
- Her çocuğun gelişme hakkı ve sağlığı güvence altında olmalıdır. Bu konuda çocukların daha iyi bir yaşam sürdürmeleri için gerektiğinde yardım edilir.
- Her çocuk eğitimi tam yapabilmek için desteklenir ve korunur. İlköğretim parasız ve hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çocuklar için hak ve zorunludur.
- Çocuklara verilen eğitim onların gelişimlerini en fazla ölçüde sağlayacak düzeyde olmalıdır. Eğitim, çocukların hoşgörüsünü, kendi kültürüne ve farklı kültürlerle saygısını, ayrımcılığa karşıtlığını, doğaya saygısını arttıracak biçimde düzenlenir. Çocuğun kendi kültürü, bulunduğu ülkedekinden farklıysa gelişim ve eğitim hakkının her aşamasında buna gereken özen gösterilir.
- Çocukların boş zamanlarını değerlendirebilmeleri, kendilerini geliştirebilmeleri için oyun bahçeleri, çocuk kulüpleri, kütüphaneler, spor ve kültür merkezleri açılmalıdır. Her çocuğun bu tür etkinliklere katılma hakkı vardır.
- Çocukların okula gitme, oyun oynama hakkı vardır. Onlar yetişkinler gibi çalıştırılmazlar. Çalışmak zorunda kalırlarsa yapacakları iş onların sağlığı ve eğitimleri için sorun oluşturmamalıdır.
- Bütün çocuklar her türlü zararlı maddelere karşı korunur. Bu tür maddeleri üreten çocuklara veren kişiler cezalandırılır.
- Çocukları bedensel ve ruhsal yönden örseleyecek hiçbir yaklaşıma izin verilemez.
- Devlet, çocukları koruma ve çocukları kaçırıp onları satan, onları çalıştırmak isteyen kişilerle mücadele etme sorumluluğuna sahiptir.
- Hiçbir kişi kendi çıkarları için çocukları kullanamaz. Devlet böyle bir duruma karşı her çocuğu korur.

- Çocuklar hiçbir şekilde insanlık dışı yöntemlerle ya da aşağılanarak cezalandırılmaz. Bir çocuk suça itilmişse ona uygulanacak ceza yaşına ve gelişimine uygun, onun eğitimini engellemeyecek şekilde olmalıdır.
- Her çocuğun barış ortamında yaşama ve savaşıardan korunma hakkı vardır. Çocukların askere alınmaması gerekir. Devlet, çocukları silahlı çatışmalardan ve sonuçlarından korumakla sorumludur.
- Çocuklar çeşitli nedenlerle zarar görmüşlerse onların iyileştirilmeleri için çalışmalar yapılır, bir daha aynı şekilde zarar görmemeleri için önlemler alınır.
- Yasalarla sorunu olan çocuklar bu durumdan tek başlarına sorumlu değildir. Çocuklar farkında olarak kimseye zarar vermez. Suça itilen çocuklar, yetişkinler gibi cezalandırılmaz, özel yasalarla yeniden topluma kazandırılırlar.
- Bir devletin yasaları burada belirtilen hükümlerden daha iyiye, bunlar hiçbir şekilde değiştirilemez.
- Devlet, Çocuk Hakları Sözleşmesi' nin herkes tarafından öğrenilmesini sağlar.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi' nin uygulanmasını değerlendirmek üzere Çocuk Hakları Komitesi kurulmuştur.
- Devlet ve o ülkede yaşayan insanlar Çocuk Hakları Komitesine, çocuk haklarıyla ilgili durum hakkında bilgileri vermekle sorumludur.
- İlgili kuruluşlar Çocuk Hakları Komitesinin çalışmalarına kolaylık ve yardım sağlar (BMÇHS, 27.01.1995).

2.2. Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Kurum Bakımı

2.2.1. Korunmaya Muhtaç Çocuk

Korunmaya muhtaç çocuk deyimi yeni bir kavramı belirlemektedir. Daha önceki kullanılan "kimsesiz ve yoksul çocuk" kavramı, yerini daha kapsamlı olan "korunmaya muhtaç çocuk" kavramına bırakmıştır. Çünkü zaman içinde kimsesiz ve yoksul olmayan çocuğun da korunmaya muhtaç olabileceği görülmüş, çocukların ihtiyaçlarının yalnızca barınma, yiyecek, içecek olmadığı; bunların yanında sevgiye, özene de ihtiyaçları olduğu keşfedilmiştir (Koşar, 1987).

Çocukluk, doğuştan yetişkinlik evresine kadarki süreçte bedensel ve bilişsel gelişim, davranış ve uyum süreçleri ile sosyal, ekonomik ve hukuksal statüye uzanan geniş bir alanda değerlendirilen çerçeveye sahiptir. Çocuğun fizyolojik özellikleri, zihinsel gelişimi öğrenme süreçleri, sosyalleşme ve hukuksal statüsü gibi parametreler söz konusu çevrenin sınırlarını oluştururken çocukların toplumsal etkiye açık olduklarını ve bu nedenden dolayı her açıdan korunması gereken bir alanda yer aldığının bilinmesi gereklidir. Çalışan çocuklar, sokak çocukları, zihinsel ve bedensel engelli çocuklar ile korunmaya muhtaç çocuklar olarak sınıflandırılmış bulunan çocuklar, çocuk dünyasının birer parçası olarak bizlerin algı sahası içinde yer almaktadır (Parin, Bilan, 2007, s. 121).

Yolcuoğlu (2009), korunmaya muhtaç çocukları; temel bakımı, yetiştirilmesi, esirgenmesi ve gözetilmesinde yetersizlikler bulunan, bu yetersizlikler nedeniyle sosyal, fiziksel, ruhsal ve ahlaki yönden sağlıklı bir yetişkin olması risk altına giren çocuklar olarak ifade etmektedir.

Yörükoğlu (2000), kimsesiz çocuklar olarak betimlediği korunmaya muhtaç çocukları, çeşitli nedenlerle öz annesi ve babası ile birlikte yaşamak gibi en doğal

hakkından yoksun kalan, herkesin acıdığı, ama kimsenin tam sahip çıkmadığı çocukları olarak tanımlamaktadır.

Akyüz' e (1988) göre hukuki bakımdan sağ ve tam doğduğu andan reşit oluncaya kadar her çocuk korunmaya muhtaç çocuktur.

Her çocuk kişisel, çevresel ve ailesel özellikleri dikkate alınmaksızın, hukuki bakımdan sağ doğduğu andan reşit olduğu ana kadar korunmaya muhtaçtır. Bir başka ifadeyle “korunması gereken çocuk” veya çocuklar “temel bakımı, yetiştirilmesi, esirgenmesi ve gözetilmesindeki yetersizlik ve aksama nedeniyle sosyal, fiziksel, ruhsal ve ahlâki yönden sağlıklı bir yetişkin olmasının önünde çeşitli engeller bulunan çocuklardır (Akyüz, 1988).

Tomanbay' a göre (1999) “korunmaya muhtaç çocuk veya çocuklar”, ilgili yasal düzenlemelerin çizdiği sınırlar içerisinde kalan ve devletin özel olarak koruması gereken çocuklardır.

Korunmaya muhtaç çocuk; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen,

4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuğu ifade eder (SHÇEKK, 27.05.1983).

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, korunmaya muhtaç çocuğu, korunma ihtiyacı içinde olan ve suça sürüklenen çocuk olarak ayırmaktadır. Korunma ihtiyacı içinde olan çocuk; fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel ve ahlaki gelişimi veya kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal ve istismar edilen ya da bir suçun sonuçlarına maruz kalan, mağdur çocuğu ifade etmektedir. Suça sürüklenen çocuğu ise; kanunlarda suç olarak tanımlanan bir eylemi işlediği iddiasıyla hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade etmektedir (ÇKK, 03.07.2005).

Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını, çocuğun sağlığını, fiziki ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan hareket ya da davranışlar olarak açıklamaktadır.

Çocuğun temel haklarının sağlanmaması ise “Çocuk İhmali” olarak adlandırılmaktadır.

Yoksulluk, aile içi sorunlar, anne veya babanın ölümü, anne veya babanın çocuklarını terk etmesi, anne veya babanın ruh sağlığının yerinde olmaması, anne veya babanın cezaevine girmesi, çocuğun ihmal ve istismar edilmesi gibi sebeplerden dolayı pek çok çocuk korunmaya muhtaç hale gelmektedir. Kimi çocuklar ebeveyni olmadığı için korunmaya muhtaç hale gelirken, kimi çocuklar ebeveyni tarafından fuhuşa sürüklenerek, şiddet görerek, uyuşturucu ve madde kullanarak, sokakta çalıştırılarak, çeşitli ihmal ve çeşitli istismarlara maruz kalarak korunmaya muhtaç hale gelmektedirler.

Çocuk ve gençlere yönelik cinsel istismar, literatürde çocuk ihmali ve istismarı kapsamında yer almaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu’ nun 1986 yılında yayınladığı raporda çocuğa yönelik tanımladığı ihmal ve istismar türleri: Fiziksel ihmal ve istismar, duygusal ihmal ve istismar ve cinsel istismar olarak sıralamaktadır. Bu raporda çocuk istismarı şu durumları kapsamaktadır:

- Maksatlı olarak çocuğa zarar verilmesi,
- Sosyal açıdan yasaklanmış bir hareket olması,
- Hareketin istismar olduğu konusunda uluslararası düzeyde görüş birliği olması,
- Toplum olarak değil, kişi olarak sebebiyet vermenin söz konusu olması (daha çok kişilerin sebep olduğu zararlar istismar kapsamında değerlendirilmektedir.) ve
- Yetişkinlerle birlikte zarar görme yerine yalnızca ve daha çok çocukların zarar görmesi.

Aynı raporda cinsel istismar “Yetişkinlerin cinsel doyumu için çocuklarla ilişki kurması, yaşı ve tecrübesizliği dolayısıyla hareketi kabul etme veya etmemeye gücü yetmeyen çocukla yetişkinin ilişkisi; para için fuhuş ve pornografiye yönltilmesi” olarak tanımlanmıştır (Koşar, 1989).

Ülkemizde ailede yaşanan sorunlar ve kriz nedeniyle korunmaya muhtaç duruma gelen çocuklar 2828 sayılı SHÇEK Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu kapsamında korunma ve bakım altına alınarak yaş ve cinsiyetlerine uygun çocuk yuvalarına, sevgi evlerine, çocuk destek merkezlerine veya çocuk evlerine yerleştirilerek bakımları sürdürülmektedir. Kurum bakımında kalan çocuklar ile ilgili mevzuatlar ve çocuğun durumu doğrultusunda koruyucu aile hizmet modelinden ve evlat edinme hizmet modelinden yararlandırılırlar.

Korunma ihtiyacı içerisinde olan çocukların tespiti ve işlemlerinin yapılmasından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı' na bağlı İl Müdürlükleri sorumludur. Korunma ihtiyacı içinde olan çocukların tespiti; bireysel dilekçeler, İl Müdürlüğüne yapılan telefon ihbarları, Bakanlık ya da İl Müdürlüğüne yapılan e-posta başvuruları, Başbakanlık İletişim Merkezi aracılığıyla yapılan ihbar ya da başvurular, ALO 183 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Telefon İhbar Hattı

aracılığıyla yapılan telefon ihbarları, basın haberleri ve diğer kurumlardan gelen resmi yazılar ile sağlanmaktadır. Korunma ihtiyacı içinde olan çocuklar hakkında Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü' ne intikal eden bilgi neticesinde, Korunmaya Muhtaç Çocuklar Şubesinde görevli meslek elemanları (sosyal çalışmacı, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimci) tarafından en hızlı şekilde çocuk hakkında sosyal inceleme (ev, okul, komşu, mahalle muhtarı, sağlık kuruluşları, kolluk kuvvetleri, vb.) gerçekleştirilir. Gerçekleştirilen sosyal inceleme neticesinde görüşmeler yapılarak çocuk ve ailesi hakkında bilgi edinilir. Yapılan görüşmeye istinaden sosyal inceleme raporu hazırlanır. Sosyal inceleme raporunda herhangi bir koruyucu ya da önleyici tedbir alınmasına gerek görülmesi halinde, çocuğun ikamet adresi dikkate alınarak yetkili mahkemeden tedbir kararı çıkartılması talep edilir. Aynı şekilde çocuk hakkında alınmış herhangi bir tedbir kararı var ve kararın kaldırılmasına karar verilmiş ise, hazırlanan sosyal inceleme raporu yetkili mahkemeye gönderilerek tedbir kararının kaldırılması istenir.

Yapılan inceleme ve görüşmeler neticesinde çocuğun acilen koruma altına alınması gerekiyorsa Çocuk Koruma Kanununun 9. maddesi 1. bendi gereği "Acil Koruma Kararı" yetkili mahkemeden alınarak, korunma ihtiyacı olan çocuk yaşına ve cinsiyetine uygun kuruluşa yerleştirilir.

2.2.2. Korunmaya Muhtaç Olmanın Nedenleri

Korunmaya muhtaç olmanın birçok nedeni vardır. Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri her çocuğa göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar çocuğun cinsiyetinden yaşına, doğduğu ilden kardeş sayısına kadar birçok etkene ve aile yaşantısına göre değişmektedir.

2003 yılında Avrupa'da yapılan bir araştırmaya göre Avrupa Birliği üyesi ve AB üyesi olmayan diğer ülkelerde 3 yaş altındaki çocukların kurum bakımına alınmasına neden olan unsurlar şu şekilde tespit edilmiştir (Browne, 2005: 27).

Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki 3 yaş altındaki çocukların kurum bakımına alınma nedenleri arasında ilk sırayı % 69 oranı ile çocuk ihmal ve istismarı yer almaktadır. Bu oranı % 4 ile engellilik ve % 4 ile çocuğun terk edilmesi takip etmiştir. Buna karşılık, anne baba ölümü % 0 olarak hiç yer almamıştır. Bu verileri % 23 ile diğer nedenler izlemiş fakat diğer nedenlerin ne olduğu açıklanmamıştır (Browne, 2008: 254).

AB üyesi olmayan ülkelerde çocukların kurum bakımına alınma nedenleri arasında ise ilk sırayı % 32 ile çocukların ebeveynleri tarafından terk edilmesinin aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla % 23 ile çocukların engelli olması, % 14 ile çocuğun ihmal ve istismar edilmesi, % 6 ile çocukların yetim olması izlemiştir. Bunları % 25 ile diğer nedenler izlemiş fakat diğer nedenlerin ne olduğu burada da açıkça belirtilmemiştir (Browne, 2008: s.254).

Söz konusu araştırmalarda da görüldüğü üzere korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenlerinin ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği görülmektedir.

Ülkemizde çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında ihmal, istismar, terk edilme, ebeveynin ölümü, ebeveynin boşanması, kötü alışkanlıklar (alkol, madde kullanımı), ekonomik ve sosyal yoksunluk gibi nedenlerin en fazla görülen koruma ve bakım altına alınma nedenleri olduğu bilinmektedir.

Türkiye’de 2005 yılında kurumlarda kalan 13.742 çocuk üzerinde yapılan bir araştırmaya göre çocukların kurum bakımına alınmasına neden olan etkenler şu şekilde belirlenmiştir:

Çocukların koruma ve koruma altına alınma nedenlerinin başında % 69,5 ile ekonomik ve sosyal yoksunluk gelmektedir. Bu nedenleri % 33,4 ile ebeveynlerinin çocuğu terk etmesi, % 21,2 anne ya da babanın ceza evine girmesi, % 7,7 çocuğun

aile içinde ve dışında cinsel istismara veya kötü muameleye uğraması, % 5,7 anne veya babanın ölümü, % 1,5 ailenin fiziksel ve duygusal istismarı, % 6,6 üvey annenin ya da babanın çocuğu kabul etmemesi, doğal afetler ve terör gibi diğer nedenler izlemiştir (SHÇEK Çocuk Koruma Sisteminin Değerlendirilmesi Nihai Raporu, Akt. Yazıcı, 2013).

Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını; çocuğun sağlığını, fizik gelişimini, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir yetişkin, çocuğun yaşadığı toplum veya ülke tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar olarak tanımlar.

Cinsel istismar ise psikososyal gelişimini tamamlamamış bir çocuğun bir yetişkin veya yaşça ve fiziksel olarak daha büyük bir çocuk tarafından cinsel uyarılma için kullanılmasıdır (Akduman, 2005).

Çocukların kurum bakımına verilmelerinin önemli bir nedeni, özellikle gelişmekte olan ülkelerde geçerli olan “yoksulluk” (ekonomik neden) gerçeğidir. Bu ülkelerde, mevcut imkanlar, çocukların kendi aileleri yanında korunması ya da koruyucu aileye verilmesini mümkün kılmadığından, geriye tek bir seçenek kalmaktadır; o da devletin sağladığı bir hizmet olan kurum bakımındır (Şenocak, 2006).

Çocukların korunmaya muhtaç hale gelmeleri farklılıklar göstermektedir. Genel anlamda çocuklar ihmal ve istismar nedeniyle korunmaya muhtaç hale gelirler. İstismar; fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar olarak üçe ayrılır.

- a. **Fiziksel İstismar:** Çocuğa şiddet uygulama, itme, vurma, çocuğun bedenine zarar verme, çocuğa karşı güç kullanmaktır.
- b. **Cinsel İstismar:** Çocuğa karşı taciz, tecavüz, okşama, cinsel organı elleme ya da elletme gibi faaliyetlerdir.
- c. **Duygusal İstismar:** Çocuğa karşı hakaret etme, kötü sözler söyleme, çocuğu korkutma, tehdit etme, çocuğu reddetme gibi çocuğun duygusal durumuna zarar verici davranışlardır.

Çocuğun ihmal edilmesi kavramı ise, giyecek, yiyecek, barınma, eğitim, sağlık, vb. temel bakım ihtiyaçlarının çeşitli sebeplerle karşılanmaması anlamına gelmektedir.

İstismar, çocuğa yönelik toplumun her kesiminden gelebileceği gibi en çok da ailesi ve sosyal çevresinden gelmektedir. Çocuğa yönelik ihmal ve istismar tüm kültür ve toplumlarda görülen olumsuz bir olaydır.

Amerikan çocuk koruma hizmetlerinin 2010 yılında yayınladığı raporuna göre, Amerika' daki çocukların %78,3' ünün ihmal, %17,6' sının fiziksel istismar, %9,2' sinin cinsel istismar, %8,1' inin duygusal istismara uğradığı görülmektedir. Açıklanan değerlerin %100' den fazla olduğu görüldüğünden bazı çocukların birden fazla kötü muameleye maruz kaldıkları görülmektedir (Child Maltreatment, 2010).

Çocuklar ihmal ve istismar dışında ebeveyn yoksunluğundan da korunmaya muhtaç hale gelmektedirler. Anne ve/veya babanın ölmesi, anne ve/veya babanın evi ve çocuğu terk etmesi, anne ve/veya babanın cezaevine girmesi gibi nedenlerle ebeveyn yoksunluğu çeşitli sebeplerle gerçekleşebilmektedir.

2010 yılında İzmir İlinde Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezine bağılı çocuk evleri kayıtlarında olan çocukların koruma altına alınma nedenleri Tablo- 1' de gösterilmektedir. Söz konusu verilere göre koruma altına alınan çocukların %44,0' ünün ebeveyninin boşandığı ve iki ebeveynin de ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde olduğı görölmektedir. Ebeveynin çocuğı terk etmesi, ebeveynin ruh sağlığıının yerinde olmaması, ebeveynin duygusal ve fiziksel istismarı gibi nedenlerle koruma altına alınan çocukların sıklıkları Tablo-1' de görölmektedir.

Tablo-1 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri

Koruma Altına Alınma Nedenleri	Frekans	Yüzdelik
Anne Babanın Boşanması/Ayrılması Her ikisinin de Ekonomik ve Sosyal Yoksunluğu	132	44
Annenin Evi Terk Etmesi Babanın Ekonomik ve Sosyal Yoksunluğu	33	11
Babanın Evi Terk Etmesi Annenin Ekonomik ve Sosyal Yoksunluğu	9	3
Annenin Ruh Sağlığının Yerinde Olmaması Babanın Ekonomik ve Sosyal Yoksunluğu	16	5.3
Anne ve Babanın Fiziksel ve Duygusal İstismarı	20	6.6
Annenin Ölmesi Babanın Ekonomik ve Sosyal Yoksunluğu	19	6.3
Babanın Ölmesi Annenin Ekonomik ve Sosyal Yoksunluğu	9	3
Anne/Babanın Cezaevinde Olması	21	6.9
Anne/Babanın Ekonomik, Sosyal ve Zihinsel Yetersizliği	9	3
Anne/Babanın Engelli Olması	4	1.3
Anne ve Babanın Ölmesi	4	1.3
Diğer	24	7.9
Toplam	300	100

(İzmir Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Verileri, 2011)

2.3. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Uygulanan Kurum Bakımı Modelleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü' nün temel alanlarından biri korunmaya muhtaç çocuklara sağlanan kurum bakımı hizmetidir. Bir çocuğun korunmaya muhtaçlık nedeni ne olursa olsun ya da çocuk hangi ihtiyaçtan korunma altına alınırsa alınsın her çocuk, durumuna uygun bir hizmet modelinden yararlanmaya ve kendi kendine yeterli hale gelinceye kadar korunmaya hakkı bulunmaktadır (Çengelci, 1988: s.204).

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu' nun koruyucu ve destekleyici tedbirleri, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

- a. **Danışmanlık Tedbiri:** Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b. **Eğitim Tedbiri:** Çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c. **Bakım Tedbiri:** Çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

- d. Sağlık Tedbiri:** Çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,
- e. Barınma Tedbiri:** Barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirlerdir.

Kurum bakımı, korunmaya muhtaç çocukların bakımlarını, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını koruma ve sürdürmelerini, hayata sağlıklı bir birey olarak güven ve huzurla katılmalarını ve böylelikle topluma faydalı kişiler olarak yetişmelerini sağlamayı amaçlayan bir yöntemdir (Demirbilek, 1998: s.620).

Kurum bakımı korunmaya muhtaç çocukların bakım ve korunması için düşünülen en eski çözüm yolu ve bakım yöntemidir. Bu yöntem özellikle çocuğun ailesi yanında bakımı ve korunması için alınan önlemler, geliştirilen politika ve yapılan yasal düzenlemelere rağmen çocuğun ailesi yanında bakım ve korunması sağlanamadığında devreye sokulan bir seçenektir (Karataş, 2008: s.41).

Kurum bakımında yaşamlarını sürdüren korunma altındaki çocuklar ile mesleki çalışmalar yapılarak söz konusu çocukların öncelikle kendi aileleri yanlarına, bunun mümkün olmadığı durumlarda ise koruyucu aile hizmet modeli ve evlat edinme hizmet modelinden yararlandırılmaları sağlanmaya çalışılmaktadır.

Koruyucu aile hizmeti; korunmaya muhtaç duruma gelmiş ve devletin korunmasına alınmış bir çocuğu yasal izinlerle, çocuk reşit oluncaya kadar veya bakım hizmeti herhangi bir nedenle sonlandırılıncaya kadar evinde barındıran, bakan, yetiştiren aile veya kişilerdir (Bıyıklı, 1983: s.12).

Koruyucu aile bakımı, batı ülkelerinde kurum bakımına oranla daha yaygın olarak kullanılan bir sistemdir. Batı ülkelerinde korunmaya muhtaç çocukların neredeyse %75'i koruyucu aile yanında yaşarken Türkiye'de bu oran oldukça düşük ve % 4'ler civarındadır. Ayrıca son yıllarda da bu düşüşün devam ettiği görülmektedir. Batı ülkelerine kıyasla Türkiye'deki bu oranın düşük olmasını açıklayan sebeplerin başında kültürel etkenlerin ve aile sistemi anlayışının geldiği düşünülebilir. Ayrıca evlat edindirme ile koruyucu aile uygulamalarının birbiriyle karıştırılması ve bu hizmetlerin tanıtımlarının yeterince yapılamaması da önemli engeller arasında sayılabilir (Özdemir vd, 2008: s.284-285).

Evlat edinme hizmeti; çocuğa geçici değil, sürekli bakım sağlayan bu yönüyle koruyucu aile bakımından farklılık gösterir. Evlat edindirme, kan bağına dayanmaksızın yasal ve sosyal açıdan ana-baba ve çocuk bağının kurulmasıdır. Evlat edinme hizmeti ana babadan yoksun çocukların anne-babaya, çocuk hasreti çeken ailelerin de çocuğa kavuşması sağlanmaktadır (Fink, 1963: s.225). Türkiye' de evlat edindirme hizmetinde aracılık faaliyetini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü yürütmektedir. Geçmişte dinî, siyasi, ekonomik, psikolojik, sosyal ve ahlaki amaçlar içerisinde daha çok evlat edinen ailenin sürekliliğini sağlama aracı olarak işlev görmüşken günümüzde evlat edindirmenin asıl amacı çocukları olmayanlara bir varis bulmak ve onların evlat özlemlerini gidermekten ziyade aile yuvasından yoksun korunmaya muhtaç çocuklara en uygun aile ve çevresinin sağlanmasıdır (Işık, 2005: s.5; Akyüz, 1995: s.153).

Koşay' a (2013) göre korunmaya muhtaç çocuk statüsünde olan söz konusu çocuklar, aile ya da ev ortamından uzaklaşmaları durumunda sosyal ortamlarda yeterli bir şekilde davranma için ihtiyaç duyulan gülümseme, selamlaşma, etkileşime girme gibi becerileri öğrenecekleri olumlu yetişkin modellerinden yoksun kalabilmektedirler. Aile yoksunluğu ya da yetersizliği durumunda, birincil olarak aile bireylerinden model alınarak ailede öğrenilen bu becerilerin gelişimi de olumsuz etkilenebilmektedir.

2.3.1. Çocuk Yuvası

0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklar ile gerektiğinde 12 yaşını doldurup, tek başına yaşamını sürdüremeyecek durumda olanlardan kurumca himaye olunan kız çocuklarının, bedensel, psiko-sosyal ve duygusal gelişimleri sağlıklı, topluma yararlı bireyler olarak yetiştirmekle yükümlü Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı yatılı kuruluşlardır (SHÇEK Çocuk Yuvaları Yönetmeliği, 07.01.1999). Çocuk Yuvaları halen "SHÇEK Çocuk Yuvaları Yönetmeliği" ne göre faaliyette bulunurlar.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, çocuk yuvalarında bulunan kışla düzenindeki ortamın, daha sıcak, aile ortamına dönüştürebilmek için 10 kişilik grupların birlikte yaşayabilecekleri evlere bölerek kuruluş bakımının kapasitesini yükseltmeye çalışmaktadır. Söz konusu evlere de sevgi evleri denmektedir.

Çocuk evlerine yerleştirme aşamasında çocuğun gelişiminin olumsuz yönde etkilenmesini önlemek amacıyla iki önemli noktaya dikkat etmek gerekir. Bunlardan birincisi çocuğun ailesinin bulunduğu ildeki yuvaya yerleştirilmesidir. Korunmaya Muhtaç Çocukların Tespiti, İnceleme ve Korunma Kararlarının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmeliğin 15. Maddesinde, çocuğun aynı ildeki kuruluşlara yerleştirilmezse uygun görülecek illerdeki kuruluşlardan birine yerleştirilmesine izin vermektedir (R.G. 28.11.1983). Dikkat edilmesi gereken ikinci önemli ayrıntı ise kardeşler hakkında korunma kararı alınmışsa mümkün olduğu ölçüde bunların aynı kuruluşa yerleştirilmesine çaba gösterilmesidir. Aksi durumda parçalanmış ailelerden gelen çocukların gelişimleri için büyük önem taşıyan bu uygulama, aynı zamanda çocukların birbirlerini tamamlama ve aralarındaki bağı sürdürmelerini sağlamaktadır (Erkan, 1995).

2.3.2. Çocuk Destek Merkezi

Suçta sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlerin, bu ihtiyaçları giderilinceye kadar geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı, bu süreç içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü; çocukların mağduriyet, suçta sürüklenme, yaş ve cinsiyet durumuna göre ayrı ayrı yapılandırılan veya ihtisaslaştırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Çocuk Destek Merkezleri Yönetmeliği, 29.03.2015).

2.3.3. Çocuk Evleri

Çocuğun sağlıklı gelişimi ancak bir aile yanında mümkün olabileceği ilkesinden hareketle ASPB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce korunmaya muhtaç çocukların öncelikle öz aileleri yanında bakımlarının sağlanması, bunun mümkün olmadığı durumlarda Koruyucu Aile, Evlat Edindirme, Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetlerinden yararlandırılması ilkesi benimsenmiştir. Fakat alınabilecek bu tedbirlerin yetersiz kalması ve çözüm üretmemesi durumunda son çare olarak kuruluş bakımı hizmeti tercih edilmektedir. Kuruluş bakımı Ülkemizde çok sayıda çocuğun bir çatı altında toplandığı toplu bakım modelidir.

24.05.1983 tarih ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 03.07.2005 tarih ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında haklarında korunma ya da tedbir kararı verilen 0-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bir iş veya meslek sahibi yapmak, izlemek ve desteklemekle görevli, en fazla 6-8 çocuğun bakımının sürdürüldüğü evlere "Çocuk Evi" denmektedir (Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 05.10.2008).

Çocuk Evi hizmeti korunma ve bakım altında bulunan çocukların toplum içinde ötekileştirilmeden, yuva çocuğu etiketini almadan sosyal, psikolojik ve kültürel gelişimlerini sağlıklı şekilde tamamlayabilecekleri bir hizmettir. Çocuk evlerinde kalan çocukların bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerinin aile yanında yaşayan çocuklarla paralellik göstermesi hedeflenmektedir.

Bu kurum tipi az sayıda (5–10) çocuk grubuna hizmet veren büyük yatakhaneler ve yemekhaneler yerine çocukların daha küçük odalarda barınma ve ihtiyaçlarının karşılandığı tiptir (Taştekil 1992, s. 314-315).

Çocuk evleri, bulunduğu ilin ve bölgenin coğrafi konumu, sosyal-kültürel yapısı, öncelikle şehir merkezleri, okul ve hastane gibi ihtiyaç duyulan kurumlara yakınlığı göz önünde bulundurularak apartman dairesi ya da müstakil evler kiralanarak oluşturulmaktadır.

Ülkemizde ilk çocuk evi 2000 yılında Ankara İlinde açılarak hizmet vermeye başlamıştır. İzmir İlinde ise çocuk evi hizmeti ilk olarak 18.04.2006 tarihinde Karşıyaka Çocuk Yuvası'na bağlı olarak hizmet vermeye başlamıştır. Verilen hizmetin çocukların psiko-sosyal gelişimlerine olumlu katkılarının hissedilir derecede olması nedeniyle çocuk evi sayısının arttırılmasına yönelik çalışmalara hız verilmiştir. Bu nedenle İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi 01.02.2009 tarihinde oluşturulmuş ve daha önce İzmir İlinde bulunan 2 yetiştirme yurdu ve 3 çocuk yuvasına bağlı olarak faaliyetini sürdüren 24 çocuk evinde 144 çocuğun kayıtları kuruluşlardan alınarak çocuk evleri koordinasyon merkezinin kayıtlarına geçirilmiştir.

İzmir İlinde kuruluş bakımından çocuk evine nakli gerçekleştirilen çocukların;

- Ders başarı düzeylerinin yuva ve yurtlarda kalan çocuklara göre yükseldiği,
- Öz bakımlarının ve özgüvenlerinin daha fazla geliştiği,
- Paylaşımlarının arttığı,
- Arkadaş ilişkilerinde yaşadıkları agresif tutumların yerine daha kabul edilebilir davranışlar geliştirdikleri,
- Toplumsal kuralları uyma yönünde daha fazla çaba sarf ettikleri,
- Çocukların bağımsız olarak iş yapma becerilerinin daha fazla geliştiği ve kendine güvenlerinin, sorun çözme becerilerinin arttığı,
- Kendi hedeflerini belirleyebildikleri,
- Kuruluş bakımına göre ev sisteminde birebir ilişkilerin daha yoğun yaşanması ve çocukların birbirlerine karşı kontrollerinin daha fazla olması nedeniyle olumsuz davranışlara daha az yöneldikleri,
- Kuruluş ortamına göre ev ortamında çocuklara model olmanın (anne, baba, abla, ağabey modeli) daha etkin olduğu,
- Kuruluş ortamına göre ev ortamında çocuğa yönelik gözlemlerin arttığı,
- Birebir iletişim ve etkileşimin fazla olduğu,
- Bunun sonucunda çocuğun psiko-sosyal sorunlarının tespiti ile değerlendirilmesinin daha hızlı olduğu,
- Çocuğun psiko-sosyal sorunlarının çözümüne ilişkin gerekli müdahale yöntemlerinin uygulanması için ekip çalışmasının arttığı,
- Çocukların evin işleyişine (alışveriş, temizlik, yemek yapma, evin tertip düzeni, vb.) katkı sağlamaları nedeniyle kendilerine güvenlerinin geliştiği,
- Gelecek yaşantılarına hazırlanma yönünde daha fazla çaba sarf ettikleri,
- Çocuklarda aile olma kavramının geliştirdiği,
- Kuruluşlarda yaşanan izinsiz ayrılma davranışlarının çocuk evlerinde yaşanmadığı,

- Kuruluşlardan gelen çocukların kısa sürede evin işleyişine uyum sağladıkları gözlenmiştir (www.izmir-shcek.gov.tr/tr/cocuk-evleri/).

Çocuk evlerinde çalışan meslek elemanları ve bakım elemanlarının gözlemlerine göre eve dönüş çalışmaları çerçevesinde çocuk evinden ailelerine dönme ihtimali olan çocukların ailelerine daha kolay uyum sağlayacakları ve reşit olmalarıyla birlikte kendi ihtiyaçlarını yardımsız olarak karşılayabilme becerilerinin gelişmesi nedeniyle hayatta başarılı olma şanslarının daha fazla olacağı ön görülmektedir.

Çocuk Evleri Hizmet Modelinin korunma ve bakım altında bulunan çocuklara uygulanabilecek en kabul edilebilir sistem olduğu kabul edilmektedir. Çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları ve çocuk destek merkezleri gibi kuruluşların kapasitelerinin dolu olması ya da kalabalık olması, kuruluştaki çalışan meslek elemanı ya da bakım elemanlarının söz konusu çocukların özelliklerine göre hareket etme imkânını ortadan kaldırmaktadır. Çocuk evlerinin en büyük avantajı hem birlikte yaşayan çocuk sayısının sınırlı sayıda oluşu hem de çocuklara hizmet veren personel sayısının az olması, personelin sık sık değişmemesi çocukların bağlanma, güven duyma ve kişisel gelişimleri açısından önemlidir. Az sayıda çocukla ilgilenen personel çocuk evinde kalan çocukların kişiliklerine, özelliklerine ve inançlarına göre bakım ve ilgiyi vererek çocuklar ile daha verimli çalışabilmektedir (Yazıcı, 2012).

Çocuk evlerinin önemli özelliklerinden biri korunma altına alınan çocukların maruz kaldıkları yuva çocuğu gibi etiketlenme riskini önemli bir şekilde ortadan kaldırmaktadır. Öğrenciliklerinde okul ve mahalle arkadaşları, iş yaşamında ise iş arkadaşları arasında yuvalılar, yurtlular gibi ifadelerle maruz kalma ve kendilerine acıma hissiyle yaklaşılması korunmaya muhtaç çocuklarda dışlanmışlık algısı yaratmakta ve üzmetmektedir. Çocuk evlerinin girişinde ya da dışında çocuk evini açıkça belli eden tabela bulunmadığı için çocuk evinin bulunduğu sokaktan geçenler bahçede veya sokakta oynayan çocuklara yetim veya kimsesiz diye acıyarak bakamayacak olmaları, böylece çocuklar damgalanmadan uzak kalacaktır. Okulda

veya iş yaşamında arkadaşlarını davet edeceği bir evinin, yaşamını şekillendirirken kendini ait hissedeceği bir sokağının veya bir mahallesinin olmaması çocuk için olumsuzluktur. Bununla birlikte çocuk evinde normal bir ev yaşantısı sürdüren çocuklar korunma kararları kalktığında tek başlarına bir ev tutup yaşayabilecek güven ve cesarete sahip olmaktadır (Yazıcı, 2012).

Çocuk evlerinde yaşayan çocukların yaş grupları ve okul durumları gibi özellikleri dikkate alınarak gruplandıkları için yakın arkadaşlıklar, birbirlerine destek ve yardımcı olmaları çocuk evlerinin olumlu özelliklerdendir. Ayrıca, farklı yaş grubundan (0-12 yaş ve 12 yaş üzeri) kardeşlerin korunma ihtiyacında olmaları halinde farklı kuruluşlara yerleştirilmeleri gerekirken, çocuk evlerinde kardeşlerin bir arada, aynı evde yaşamaları sağlanmaktadır. Böylelikle kardeşlerin birbirlerine duygusal destek sağlamaları, güven duygularının gelişmesine ve başarılarının artmasına neden olmaktadır.

2.3.4. Kreş ve Gündüz Bakım Evleri

0-6 yaş gurubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmek, bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve geliştirmek ve bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla kurulan ve yatılı olmayan sosyal hizmet kuruluşlarıdır (SHÇEKK, 27.05.1983).

2.4. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü' nün Tarihçesi

Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Kurtuluş Savaşı sırasında öksüz ve yetim kalan çocukların korunması ve yetiştirilmesi amacıyla 30 Haziran 1921 tarihinde Ankara'da, "Himaye-i Etfal Cemiyeti" adıyla kurulmuştur (Çavuşoğlu, 2001).

Cemiyet kuruluşundan hemen sonra TBMM Başkanı Mustafa Kemal ATATÜRK' ün desteğini aldı. Kurum, 1924' te pastörize süt dağıtımı, 1927' de anne ve çocukların ücretsiz yararlanabileceği "Sıhhi Banyolar" ın hizmete girmesi, 1928' de çocuk bahçelerinin açılması, 1929' da diş muayeneleri ve tedavilerinin başlaması, Çocuk Bakıcı Okulu'nun açılması gibi sosyal hizmet alanındaki pek çok ilki gerçekleştirdi ve döneminin en büyük sivil toplum örgütü haline geldi. Bu örgüt, tıpkı Hilal-i Ahmer (Kızılay) gibi devlet bütçesinden kanunla ayrılmış paya sahip bir kurumdur. Çocuk Esirgeme Kurumu, 1937 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile kamu yararına çalışan bir dernek olarak kabul edildi.

1961' de çıkan bir kanun üzerine kısa bir süre için kurumun idare heyeti sağlık ve sosyal yardım bakanlığınca atanarak faaliyetlerini sürdürdü; Devlet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel kurumun fahri başkanı kabul edildi.

1980' de büyük bir ekonomik sıkıntı içine düşen kurum, askeri darbeden sonra kapanış sürecine girmiştir. 5 Mayıs 1981' de Resmi gazetede yayımlanan kararla dernek feshedilmiş, görevleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı' na devredilmiştir. 27 Mayıs 1983' de resmi gazetede yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu ile Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu tarihe karışmış, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın yönetiminde, kamu tüzel kişiliği olan katma bütçeli bir kurum haline gelmiştir.

1991' de çıkartılan Kanun hükmünde kararname ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Başbakanlık'a bağlanmıştır.

2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı' nın kurulmasından sonra bu bakanlığa devredilen kurumun faaliyetleri günümüzde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü adıyla sürdürülmektedir

(<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/hakkimizda/tarihce>).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü' nün amacı, çocukların korunmaya ve bakıma muhtaç hale gelmesini engelleyici ve çocuğun öncelikle ailesi yanında bakımını sağlayacak sosyal politikalar geliştirmektir. Bu doğrultuda, son çare olarak kurum bakımına alınan çocukların, aile sıcaklığına en yakın ortamda bakımlarını sağlayabilmek amacıyla evlat edindirme hizmeti, koruyucu aile hizmeti ve çocuk evleri hizmetinden faydalandırılmalarını sağlamak esas görevlerindendir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü' nün çocuklar açısından belirlemiş olduğu hedef ve amaçları;

- Suça karışmış ya da kendilerine karşı suç işlenmiş çocukların topluma kazandırılmasının sağlanması için yeni hizmet modelleri oluşturmak,
- Çocuğa yönelik her türlü istismarı engellemek,
- Çocuğa hizmet veren tüm paydaşlarla işbirliği içerisinde hizmetleri sunmak ve çocuğa sunulacak hizmetlerin entegre olarak tek noktadan verilmesini sağlamak,
- Vizyonuna uygun Çocuk Strateji Belgesini oluşturarak uygulamaya geçirmek,
- Çocuk haklarının ülke genelinde tavizsiz uygulanmasını sağlamak ve bu hususu takip etmek,
- Mevcut kurum ve kuruluşların hizmet kalitesini uluslararası standartların üzerine çıkarmak,
- ‘‘Alo Çocuk Hattı’’nı oluşturmak,

- Sokakta yaşayan/çalıştırılan çocukları sokaktan kurtarıp, rehabilite ederek topluma yeniden kazandırmak,
- Çocuk dostu kentler, mekanlar, kurumlar oluşturulmasını sağlamak,
- Çocuğa karşı şiddetin önlenmesine yönelik toplumsal bilinç ve duyarlılığı arttırıcı aktivitelerde bulunmak,
- Çocuk işçiliğinin sonlandırılmasına yönelik ilgili tüm sektörlerle etkin işbirliği yapmak,
- Çocuk ticareti ve kaçakçılığını önlemeye yönelik çalışmalarda ilgili kurumlarla işbirliği yapmak,
- Projeler geliştirerek, Genel Müdürlüğe ilave kaynaklar kazandırmak, Ulusal ve uluslararası imkanları bu alanda etkin kullanmak,
- Kurumun hizmetlerine gönüllü katılım noktasında kamuoyu duyarlılığının arttırılmasını sağlamak,
- Medya duyarlılığını arttırıcı çalışmaları teşvik etmek,
- Koruma ve bakım altındaki çocuklara yönelik kamuoyu bakışının pozitifte döndürülmesine yönelik çalışmalar yapmak,
- Çocukların akademik, sportif, kültürel, sanatsal başarılarını arttırmak için çalışmalar yapmak,
- Çocukların işe yerleştirilmesini sağlamak için düzenlenen 2828 Sayılı Kanunun Ek 1. maddesini, çocukların akademik başarısını artırıcı yönde revize etmek,
- ‘‘İlkadım Merkezi’’ni bütün illerde açmak,
- Türkiye’yi çocuk hizmetleri alanında dünyada örnek bir ülke haline getirmektir (<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/hakkimizda/hedeflerimiz>).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, zaman çizelgesi, veri toplama araçları ve veri çözümleme teknikleri yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel türde tarama (survey) modeline göre yapılandırılmıştır. Araştırmanın tarama modeline göre yapılandırılmasının nedeni, “Tarama modellerinin, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı” olmasıdır (Karasar, 2005: s.77).

Betimsel yöntemler, ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut durumunu ortaya koymaya yöneliktir. Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk, 2012).

Genel tarama modellerinden yararlanılan bu çalışmada, iki ve daha çok sayıdaki değişkenin birlikte değişim derecesinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca veri toplama araçlarına dayalı olarak elde edilecek verilerin çözümlenmesinde karşılaştırma türü ilişkisel betimlemelere de yer verilecektir (Karasar, 2005).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İzmir İlinde koruma ve bakım altına alınmış çocuklar oluştururken, çalışma evrenini İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü' ne bağlı Çocuk Evleri' nde koruma ve bakım altında kalmakta olan 0-18 yaş arası ve 18 yaşını doldurmuş ancak çeşitli sebeplerle koruma kararı uzatılmış sistematik örnekleme yöntemine göre seçilen 22 Çocuk Evinde kaydı bulunan 342 çocuk oluşturmaktadır. Bu çocukların 187' si kız, 155' i erkektir. Kız çocuklarının 62' si halen çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmakta, 125' i ise çeşitli sebeplerle (koruma kararı kalktı, evlat edindirildi, aile yanına döndürüldü, başka kuruluşa nakil oldu, reşit oldu, vb.) çocuk evlerinden ayrılmıştır. Erkek çocuklarının ise 73' ünün çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmaya devam ettiği, 82' sinin ise çeşitli sebeplerle çocuk evlerinden ayrıldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini, çocuk evleri hizmet modelinden geçmişte yararlanmış ya da halen yararlanan söz konusu 342 çocuğa ait sosyal inceleme raporları, bilgi notları, kuruluşa kabul bilgi formları, çocukların arşiv dosyaları ve diğer ulaşılabilen yazılı basılı materyallerden oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet uygulamasında kayıtlar, mesleki çalışmaya yön veren, eğitime katkıda bulunan, araştırma ve geliştirme olanağı sağlayan önemli araçlar olarak kabul edilirler. Mesleki çalışmada verilerin derlenmesi, belli birikimi olduğu anda değerlendirilmesi ve ona göre çalışmanın sürdürülmesi bir süreçtir. Bu süreç ancak kayıtlarla izlenebilir.

Tablo – 2 Koruma Altındaki Çocukların Cinsiyete Göre Halen Çocuk Evinde Kalma Durumlarına İlişkin Bilgi

Cinsiyet	Kalan	Ayrılan	Toplam
Erkek Çocuk	73	82	155
Kız Çocuk	62	125	187
Toplam	135	207	342

Örneklem grubunun cinsiyet ve mevcut durumlarına göre baktığımızda; koruma ve bakım altında bulunan 342 çocuğun 187' sinin kız, 155' inin ise erkeklerden olduğu görülmektedir. Söz konusu çocukların mevcut durumları incelendiğinde; 187 kız çocuğun 62' sinin halen çocuk evleri hizmet modelinden yararlandığı, 125' inin ise çeşitli sebeplerle (koruma kararı kalktı, evlat edindirildi, aile yanına döndürüldü, başka kuruluşa nakil oldu, reşit oldu, vb.) çocuk evlerinden ayrıldıkları ve bu hizmet modelinin sonlandığı görülmektedir. Kayıtları incelenen erkek çocuklar incelendiğinde ise 73 çocuğun çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmaya devam ettiği, 82 çocuğun ise çeşitli sebeplerle çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmasının sonlandığı görülmektedir. Genel olarak incelendiğinde ise 342 çocuktan 207' sinin çocuk evleri hizmet modelinden yararlandığı ve hizmetin sonlandığı, 135' inin ise halen çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmaya devam ettiği görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Veriler, İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü' ne bağlı çeşitli Çocuk Evleri' nde koruma ve bakım altında kalmış ve halen kalmakta olan 0-18 yaş arası ve 18 yaşını doldurmuş ancak çeşitli sebeplerle koruma kararı uzatılmış 342 çocuğun özlük dosyalarında bulunan; sosyal inceleme raporları, bilgi notları, kuruluşa kabul bilgi formları ve diğer ulaşılabilen yazılı basılı materyaller incelenerek elde edilmiştir. Bazı veriler ise alan yazın (literatür) taraması yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın konusuyla ilgili bugüne kadar yayınlanmış kitap, tez, makale ve araştırmalardan ulaşılabilenler taranmış, bu çalışmaların bulgularından yararlanılarak elde edilen veriler değerlendirilerek bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Dosya taramasıyla elde edilen veriler, SPSS 21.0 programı ile çözümlenmiştir. Veriler, tarihsel analiz, frekans ve yüzdeler dağılımları, ilişki arayan istatistiklerden khi-kare yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Verilerde benzer olanlar ilişkilendirilerek temalar oluşturulmuş ve kodlar arasındaki ortak yönler kategorize edilmiştir. Veriler kodlara göre düzenlenmiş ve yorum yapılarak tanımlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın alt problemlerinde yer alan soruları cevaplamak üzere önceki bölümde açıklanan veri toplama aracına dayalı olarak elde edilen bulguların istatistiksel yöntemlerle analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri ve bu nedenlerin çeşitli faktörlerle ilişkilerini inceleme üzere yapılan bu çalışma, İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü' ne bağlı Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi bünyesinde hizmet veren sistematik örnekleme yöntemine göre seçilen 22 çocuk evinde kalmış ya/da halen kalmakta olan 342 çocuğun dosya bilgileri incelenerek yapılmıştır.

Araştırmanın verileriyle belirtilen amaçlar doğrultusunda SPSS programı yardımıyla istatistiksel çözümlemeler yapılmıştır. İstatistiksel çözümlemelerde anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır.

4.1. Koruma ve Bakım Altına Alınma Nedenleri

Koruma altına alınan çocukların her biri farklı nedenlerle koruma ve bakım altına alınmaktadır. Bu bölümde koruma altına alınan çocukların demografik özellikleri ve aile durumları ile koruma altına alınma nedenleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Yapılan çalışmada örneklem grubunda yer alan çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri ve bu nedenlerin sıklıkları Tablo 3’ de görülmektedir.

Tablo–3 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri

Nedenler	Frekans	Yüzdelik
İstismar	38	11,1
Ebeveynin Ölmesi	45	13,2
Ebeveynin Boşanması	86	25,1
Ebeveynin Cezaevinde Olması	24	7,0
Ebeveynin Ruh Sağlığı Durumu	17	5,0
Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk	53	15,5
Terk	79	23,1
Toplam	342	100,0

Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri incelendiğinde, örneklem grubunu oluşturan 342 çocuğun % 25,1’ inin ebeveyninin boşanması nedeniyle koruma ve bakım altına alındığı görülmektedir. Ebeveyni boşandığı için temel bakım ve ihtiyaçları karşılanamayan ve koruma altına alınan çocuk sayısının 86 olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında en fazla çocuğun ebeveyni boşandığı için koruma

altına alındığı, koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında 2. büyük etkenin çocukların ebeveynleri tarafından terk edilmesi olduğu görülmektedir. Koruma ve bakım altına alınan 342 çocuktan 79' unun (%23,1) ebeveynleri tarafından terk edildikleri için kurum bakımına alındıkları görülmektedir. Yapılan araştırmaya göre koruma altına alınan çocukların % 15,5' ini, ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle kurum bakımına alınan çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma verilerine göre çocukların %13,2' si ebeveyni öldüğü için, %11,1' i istismar (fiziksel ve cinsel) nedeniyle, %7,0' si ebeveyninin cezaevinde olması ve %5,0' inin anne ve/ya babasının ruh sağlığının bozuk olmasından dolayı koruma ve bakım altına alındıkları görülmektedir.

Tablo-4 Koruma Altına Alınan Çocukların Ebeveynlerinin Hayatta Olup Olmamasına İlişkin Dağılım

Anne-Baba Durum	Frekans	Yüzdelik
Anne-Baba Sağ	275	80,4
Anne Ölü-Baba Sağ	22	6,4
Anne Sağ-Baba Ölü	40	11,7
Anne-Baba Ölü	5	1,5
Toplam	342	100,0

Koruma ve bakım altına alınan çocukların anne ve babalarının hayatta olup olmamaları incelendiğinde, 342 çocuğun 275' inin (%80,4) anne ve babalarının sağ oldukları görülmüştür. Koruma altına alınan çocukların %11,7' sinin annelerinin sağ, babalarının ölü olduğu, %6,4' ünün annelerinin ölü, babalarının sağ olduğu ve % 1,5' inin anne ve babalarının ölü olduğu görülmüştür.

Tablo-5 Korunmaya Muhtaç Çocukların İstismar Nedeniyle Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım

Yıllar	Frekans	Yüzdelik
1995-2000	2	5,3%
2001-2005	1	2,6%
2006-2010	13	34,2%
2011-2015	22	57,9%
Toplam	38	100,0

Tablo-5’ de istismar nedeniyle koruma altına alınan çocukların koruma altına alındıkları yıllar incelenmiştir. Elde edilen verilere göre istismar nedeniyle koruma altına alınan 38 çocuğun %5,3’ ünün 1995-2000 yılları arasında koruma ve bakım altına alındıkları görülmektedir. İstismar nedeniyle en az koruma altına alınan yılların %2,6’ lık sıklıkla 2001-2005 yılları arasında olduğu görülmektedir. 2005 yılından sonra istismar nedeniyle koruma altına alınma sıklığının hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. 2006-2010 yılları arasında istismar nedeniyle koruma altına alınan çocuk sıklığı %34,2’ dir. Önceki yıllara göre hızlı bir artış olduğu söylenebilir. İstismar nedeniyle en fazla çocuğun koruma ve bakım altına alındığı yıl grubunun 2011-2015 yılları arasında olduğu görülmektedir. 2011-2015 yılları arasında istismar nedeniyle koruma altına alınan çocuk sayısının 22 ve sıklığının %57,9 olduğu görülmektedir.

Tablo-6 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveyninin Ölmesi Nedeniyle Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım

Yıllar	Frekans	Yüzdelik
1995-2000	1	2,2%
2001-2005	8	17,8%
2006-2010	14	31,1%
2011-2015	22	48,9%
Toplam	45	100,0

Tablo-6’ da ebeveyni öldüğü için koruma altına alınan çocukların koruma altına alındıkları yıllar incelenmiştir. Elde edilen verilere göre ebeveyn öldüğü için koruma altına alınan 45 çocuğun %2,2’ sinin 1995-2000 yılları arasında koruma ve bakım altına alındıkları görülmektedir. İstismar nedeniyle en az koruma altına alınan yılların 1995-2000 yılları arası olduğu görülmektedir. 2001-2005 yılları arasında ebeveyni öldüğü için koruma altına alınan çocuk sıklığının %17,8 olduğu görülmektedir. 2006-2010 yılları arasında ebeveyni öldüğü için koruma altına alınan çocuk sıklığı %31,1’ dir. Ebeveyni öldüğü için en fazla koruma ve bakım altına alınana çocuğun 2011-2015 yılları arasında koruma altına alındıkları görülmektedir. 2011-2015 yılları arasında ebeveyni öldüğü için koruma ve bakım altına alınan çocuk sıklığının %48,9 olduğu görülmektedir.

1995-2015 yılları arasındaki dağılım incelendiğinde, ebeveyni öldüğü için koruma ve bakım altına alınan çocuk sıklığının her beş yıllık grupta düzenli olarak arttığı görülmektedir.

**Tablo-7 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynleri
Boşandığı İçin Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım**

Yıllar	Frekans	Yüzdelik
1995-2000	0	0,0%
2001-2005	7	8,1%
2006-2010	49	57,0%
2011-2015	30	34,9%
Toplam	86	100,0

Tablo-7’ de ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocukların koruma altına alındıkları yıllar incelenmiştir. Elde edilen verilere göre 1995-2000 yılları arasında koruma ve bakım altına alınan çocuklar içinde ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocuk olmadığı görülmektedir.

2001-2005 yılları arasında ebeveynin boşanmasından dolayı koruma altına alınan çocuk sıklığının %8,1 olduğu görülmektedir. Ebeveyni öldüğü için en fazla koruma ve bakım altına alınan çocuk sayısının olduğu yılların 2006-2010 yılları olduğu görülmektedir. 2006-2010 yıllarındaki sıklığın %57,0 olduğu tabloda görülmektedir. 2011-2015 yılları arasında ebeveyni öldüğü için koruma ve bakım altına alınan çocuk sıklığında önceki beş yıllık döneme göre azalma olduğu görülmektedir. Bu dönemde ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocuk sıklığının %34,9 olduğu görülmektedir.

Tablo-8 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveyni Cezaevinde Olduğu İçin Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım

Yıllar	Frekans	Yüzdelik
1995-2000	0	0,0%
2001-2005	1	4,2%
2006-2010	4	16,7%
2011-2015	19	79,2%
Toplam	24	100,0

Tablo-8’ de ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma altına alınan çocukların koruma altına alındıkları yıllar incelenmiştir. Elde edilen verilere göre 1995-2000 yılları arasında koruma ve bakım altına alınan çocuklar içinde ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma altına alınan çocuk olmadığı görülmektedir.

2001-2005 yılları arasında ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma altına alınan çocuk sıklığının %4,2 olduğu, bu sıklığın 342 çocuk içinde yalnızca 1 çocuk olduğu görülmektedir. Ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma ve bakım altına alınan çocukların %16,7’ sinin 2006-2010 yılları arasında koruma altına alındıkları görülmektedir.

Ebeveyni (anne ve/ya babası) cezaevinde olduğu için koruma altına alınan çocukların en fazla koruma altına alındıkları yılların 2011-2015 yılları olduğu görülmektedir. 2011-2015 yılları arasında ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma altına alınan çocuk sıklığının %79,2 gibi çok büyük bir oran olduğu görülmektedir. Geçmiş yıllara göre hiç olmadığı kadar çok çocuğun, ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma altına alındıkları görülmektedir.

Tablo-9 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveyninin Ruh Sağlığı Durumundan Dolayı Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım

Yıllar	Frekans	Yüzdelik
1995-2000	3	17,6%
2001-2005	5	29,4%
2006-2010	5	29,4%
2011-2015	4	23,5%
Toplam	17	100,0

Tablo-9’ da anne ve/ya babasının ruh sağlığı bozuk olduğu için koruma altına alınan çocukların koruma altına alındıkları yıllar incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, ebeveynin ruh sağlığı durumundan dolayı 1995-2000 yılları arasında koruma altına alınan çocuk sıklığı %17,6 olarak görülmektedir. arasında koruma ve bakım altına alınan çocuklar içinde ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocuk olmadığı görülmektedir. 2001-2005 ve 2006-2010 yılları arasında ebeveynin ruh sağlığının bozuk olmasından dolayı koruma altına alınan çocuk sıklığının her iki 5 yıllık dönemde de %29,4 olduğu görülmektedir. Son olarak 2011-2015 yılları arasında ebeveynin ruh sağlığı durumundan dolayı koruma altına alınan çocuk sıklığı incelendiğinde, oranın %23,5 olduğu görülmektedir.

Koruma altına alınma nedenleri arasında en az sıklığı oluşturan ebeveynin ruh sağlığı durumunun yıllara göre belirgin bir farklılığının olmadığı, her dönemde az da olsa belli bir sıklığının olduğu ve bu sıklıkların birbirlerine yakın oldukları söylenebilir.

Tablo-10 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk Nedeniyle Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım

Yıllar	Frekans	Yüzdelik
1995-2000	4	7,5%
2001-2005	6	11,3%
2006-2010	15	28,3%
2011-2015	28	52,8%
Toplam	53	100,0

Tablo-10' a göre ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle en az çocuğun kurum bakımına alındıkları yılların 1995-2000 yılları arasında olduğu görülmektedir. 1995-2000 yılları arasındaki ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınma sıklığının %7,5 olduğu görülmektedir. Önceki beş yıllık döneme göre az da olsa artış gösteren 2001-2005 yılları arasında ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınan çocuk sıklığının %11,3 olduğu görülmektedir. 2006-2010 yılları arasında ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınma sıklığının önceki yıllara göre yüksek bir artış göstererek %28,3 olduğu görülmektedir. 2006-2010 yılları arasındaki sıklığın yüksek olmasına rağmen, 2011-2015 yılları arasında ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınan çocuk sıklığının önceki beş yıllık dönemin neredeyse iki katı oranında artarak %52,8 olduğu görülmektedir.

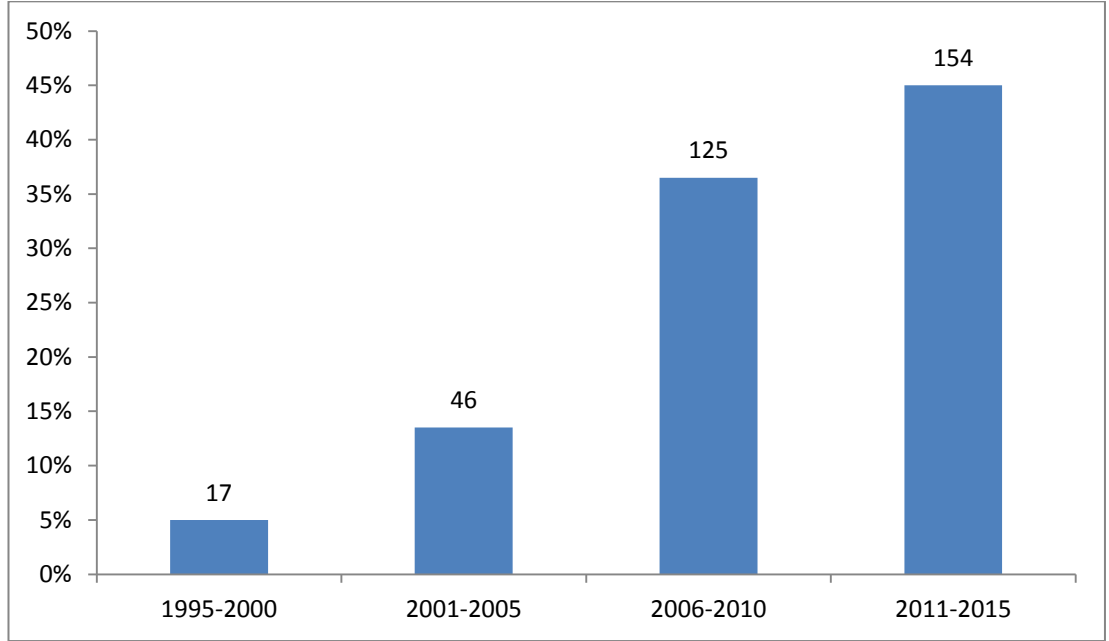
Tablo-10 genel hatlarıyla incelendiğinde geçmişten günümüze ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma ve bakım altına alınma sıklığının sürekli arttığı söylenebilir.

Tablo-11 Korunmaya Muhtaç Çocukların Terk Edildikleri İçin Koruma Altına Alındıkları Yıllara İlişkin Dağılım

Yıllar	Frekans	Yüzdelik
1995-2000	7	8,9%
2001-2005	18	22,8%
2006-2010	25	31,6%
2011-2015	29	36,7%
Toplam	79	100,0

Tablo-11’ de terk edildikleri için koruma ve bakım altına alınan çocukların koruma altına alındıkları yıllar incelenmiştir. Tablo-11 incelendiğinde, terk edildikleri için koruma altına alınan çocukların en az koruma altına alındıkları yılların %8,9’ luk sıklıkla 1995-2000 yılları olduğu söylenebilir. Terk edildikleri için koruma altına alınan çocuk sayısının her beş yıllık dönemde arttığı görülmekle birlikte, bir önceki yıl grubuna göre en fazla artışı gösteren yılların %22,8 sıklık ile 2001-2005 yılları olduğu görülmektedir. 2006-2010 yılları arasında terk edildikleri için koruma altına alınan çocuk sıklığının %31,6 olduğu görülmektedir. Tüm yıllar incelendiğinde terk edildiği için en fazla koruma altına alınan yılların 2011-2015 olduğu, sıklığının ise %36,7 olduğu görülmektedir.

Şekil-1 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alındıkları Yıllar

Şekil-1’ de korunmaya muhtaç çocukların koruma altına alındıkları yıllar görülmektedir. Veriler incelendiğinde 342 çocuğun %45,0’ inin 2011-2015 yılları arasında koruma altına alındığı ve en fazla koruma altına alınan yıl grubunun bu yıllar olduğu görülmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların yaklaşık %36,5’ inin 2006-2010 yılları arasında koruma altına alındıkları ve bu dönemin önceki yıllara göre en fazla artışın görüldüğü dönem olduğu görülmektedir. Koruma altına alınan çocukların %13,5’ inin 2001-2005 yılları arasında ve %5,0’ inin 1995-2000 yılları arasında koruma ve bakım altına alındıkları görülmektedir. Araştırma verilerine göre koruma altına alınan çocuk sayısında her yıl artış olduğu söylenebilir.

Tablo-12 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma ve Bakım Altına Alındıkları Yaşlara İlişkin Dağılım

Yaş Grupları	Frekans	Yüzdelik
0-6	62	18,1
7-12	177	51,8
13-18	103	30,1
Toplam	342	100,0

Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alındıkları yaşlar incelendiğinde, çocukların %51,8' inin 7-12 yaşları arasında koruma ve bakım altına alındıkları görülmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların % 30,1' inin 13-18 yaş grubu içinde olduğu, %18,1' inin ise 0-6 yaş grupları arasında koruma ve bakım altına alındıkları görülmektedir. Veriler doğrultusunda çocukların en fazla koruma ve bakım altına alındıkları yaşların 7-12 yaş grubu olduğu söylenebilir.

Tablo-13 Korunmaya Muhtaç Çocukların Kardeş Sayılarına İlişkin Dağılım

Kardeş Sayısı	Frekans	Yüzdelik
0 Kardeş	31	9,1
1 Kardeş	65	19,0
2 Kardeş	76	22,2
3 Kardeş	49	14,3
4 Kardeş	29	8,5
5 Kardeş	28	8,2
6 Kardeş ve Fazlası	48	14,0
Ulaşılamayan	16	4,7
Toplam	342	100,0

Araştırmaya göre çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmış ve/ya yararlanmakta olan çocukların %22,2' sinin iki kardeşi, %19,0' unun bir kardeşi, %14,3' ünün ise üç kardeşi bulunmaktadır. Kardeşi olmayanların sıklığının %9,1, dört kardeşi olan çocukların sıklığının %8,5, beş kardeşi olanların sıklığının %8,2, 6 ve daha fazla kardeşi olanların sıklığının ise %14,0 olduğu görülmektedir.

Koruma altında bulunan çocuklardan %4,7' sinin kardeş sayısına ulaşamamıştır.

Elde edilen veriler doğrultusunda, çok çocuklu ailelerin çocuklarının bakım ve ihtiyaçlarını az çocuklu ailelere göre daha iyi sağladıkları, koruma ve bakım altına alınan çocukların büyük çoğunluğunun az çocuklu aile bireyleri olduğu görülmektedir.

Tablo-14 Korunmaya Muhtaç Çocukların Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgelere İlişkin Dağılım

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	140	40,9
Marmara Bölgesi	19	5,6
Karadeniz Bölgesi	14	4,1
İç Anadolu Bölgesi	32	9,3
Doğu Anadolu Bölgesi	68	19,9
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	56	16,4
Akdeniz Bölgesi	13	3,8
Toplam	342	100,0

Koruma ve bakım altına alınan çocukların nüfusa kayıtlı oldukları illerin bulundukları bölgelere göre yapılan araştırma sonucunda 342 çocuğun %40,9' unun Ege Bölgesi' ndeki illerin nüfusuna kayıtlı oldukları görülmektedir. Araştırmanın İzmir İlinde yapılmış olmasının bu oranın yüksek çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Çocukların %19,9' unun Doğu Anadolu Bölgesi' ndeki illerin nüfusuna bağlı oldukları, %16,4' ünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi' ndeki illerin nüfusuna bağlı oldukları görülmektedir. Ege Bölgesinden sonra en fazla çocuğun koruma altına alındığı bölgeler Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olarak görülmektedir.

Araştırma sonucunda koruma ve bakım altına alınan çocukların %9,3' ünün İç Anadolu Bölgesi, %5,6' sının Marmara Bölgesi, %4,1' inin Karadeniz Bölgesi ve %3,8' inin Akdeniz Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlı oldukları görülmektedir.

İzmir İlinde koruma ve bakım altında bulunan çocukların nüfus kayıtları incelendiğinde en az çocuğun Akdeniz Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlı oldukları söylenebilir.

Tablo-15 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Nedenler		Erkek	Kız	Toplam
İstismar	N	6	32	38
	%	15,8%	84,2%	100,0%
Ebeveynin Ölmesi	N	14	31	45
	%	31,1%	68,9%	100,0%
Ebeveynin Boşanması	N	42	44	86
	%	48,8%	51,2%	100,0%
Ebeveynin Cezaevinde Olması	N	11	13	24
	%	45,8%	54,2%	100,0%
Ebeveynin Ruhsal Durumu	N	7	10	17
	%	41,2%	58,8%	100,0%
Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk	N	23	30	53
	%	43,4%	56,6%	100,0%
Terk Edilme	N	52	27	79
	%	65,8%	34,2%	100,0%
Toplam	N	155	187	342
	%	45,3%	54,7%	100,0%

Tablo 15’ e göre koruma altına alınma nedenleri ile cinsiyet arasında önemli bir ilişki olduğu görülmektedir ($\chi^2=0.00$, $p<0.05$). İstismara uğrayan 38 çocuğun %84,2’ sinin kız olduğu, koruma altına alınma nedeni olarak ebeveyni ölen

çocuklardan %68,9' unun kız çocuk olduğu görülmektedir. Ebeveyni tarafından terk edilerek koruma altına alınan çocuklardan %65,8' inin erkek çocuk olduğu görülmekte ve koruma altına alınma nedenleri arasında erkek ve kız çocuklar karşılaştırıldığında erkek çocuk sayısının kız çocuk sayısından fazla olduğu görülen tek nedenin ebeveyn tarafından terk edilmek olduğu söylenebilir. Ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocukların %48,8' ini erkek çocuklar, %51,2' sini kız çocukların oluşturduğu, ebeveyninin ruh sağlığının bozuk olmasından dolayı koruma altına alınan çocukların %58,8' inin, ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınan çocukların %56,6' sının ve ebeveyninin cezaevinde olmasından dolayı koruma altına alınan çocukların %54,2' sinin kız çocuk olduğu görülmektedir.

Koruma altına alınma nedenleri arasında istismarın %84,2' lik sıklıkla kız çocuklara uygulandığı görülmektedir. Bu bulgu ile istismardan en fazla korunması gereken cinsiyetin kızlar olduğu söylenebilir.

Tablo-16 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri ile Yaş Grupları Arasındaki İlişki

Nedenler		0-6	7-12	13-18	Toplam
İstismar	N	3	24	11	38
	%	7,9%	63,2%	28,9%	100,0%
Ebeveynin Ölmesi	N	7	17	21	45
	%	15,6%	37,8%	46,7%	100,0%
Ebeveynin Boşanması	N	21	43	22	86
	%	24,4%	50,0%	25,6%	100,0%
Ebeveynin Cezaevinde Olması	N	1	7	16	24
	%	4,2%	29,2%	66,7%	100,0%
Ebeveynin Ruhsal Durumu	N	5	3	9	17
	%	29,4%	17,6%	52,9%	100,0%
Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk	N	4	38	11	53
	%	7,5%	71,7%	20,8%	100,0%
Terk Edilme	N	21	45	13	79
	%	26,6%	57,0%	16,5%	100,0%
Toplam	N	62	177	103	342
	%	18,1%	51,8%	30,1%	100,0%

Tablo 16' ya göre koruma altına alınma nedenleri ile yaş grupları arasında önemli bir ilişki olduğu görülmektedir ($\chi^2=0.00$, $p<0.05$). Araştırmaya göre, istismara uğrayan çocukların %63,2' sinin 7-12 yaş grubu arasında yer aldığı görülmektedir. Anne ve/ya babası öldüğü için koruma altına alınan çocukların %46,7' sinin 13-18 yaş grubu ve %37,8' inin 7-12 yaş grubunda yer

aldıkları görülmektedir. Ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocukların %50,0' sinin 7-12 yaş grubu, %25,6' sinin 13-18 yaş grubu ve %24,4' ünün 0-6 yaş grubunda yer aldıkları görülmektedir. Ebeveyni cezaevinde olduğu için korunmaya muhtaç çocuk statüsüne gelen çocukların %66,7' sinin 13-18 yaş grubu arasında oldukları görülmektedir. Ebeveyninin ruh sağlığı durumundan dolayı koruma altına alınan çocukların %52,9' unun 13-18 yaş grubu, %29,4' ünün 0-6 yaş grubu ve %17,6' sinin 7-12 yaş grubunda yer aldıkları görülmektedir. Ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınan 53 çocuğun %71,7' sinin 7-12 yaş gurubu, %20,8' inin 13-18 yaş grubu ve %7,5' inin 0-6 yaş grubunda yer aldıkları görülmektedir. Ebeveyni tarafından terk edildiği için koruma altına alınan 79 çocuğun %57,0' sinin 7-12 yaş grubu, %26,6' sinin 0-6 yaş grubu ve %16,5' inin 13-18 yaş grubunda yer aldıkları görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında ise koruma altına alınan çocukların %51,8' inin 7-12 yaş grubu, %30,1' inin 13-18 yaş grubu ve %18,1' inin 0-6 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir.

Tablo-17 Korunmaya Muhtaç Çocukların İstismar Nedeniyle Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	15	39,5%
Doğu Anadolu Bölgesi	5	13,2%
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	8	21,1%
Diğer Bölgeler	10	26,3%
Toplam	38	100,0%

Tablo 17' ye göre istismar nedeniyle koruma altına alınan çocukların nüfus kayıtlarına göre bulundukları bölgeler incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda istismara uğrayan çocukların %39,5' inin Ege Bölgesinde bulunan illerin nüfuslarına kayıtlı oldukları görülmektedir. İstismar nedeniyle koruma altına alınan çocukların en fazla olduğu bölgenin Ege Bölgesi olduğu görülmektedir. Araştırmanın İzmir ilinde yapılmasının Ege Bölgesindeki sayının fazla olmasına neden olduğu düşünülmektedir.

İstismar nedeniyle koruma altına alınan çocukların nüfus kayıtlarının olduğu illerin bağlı oldukları bölgeler incelendiğinde ikinci yoğunluğun olduğu bölgenin Güneydoğu Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir. İstismar nedeniyle koruma altına alınan çocukların %21,1' inin Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlı oldukları görülmektedir.

İstismar nedeniyle koruma altına alınan çocukların %13,2' sinin Doğu Anadolu Bölgesindeki illerin nüfusuna, %21,1' inin ise Karadeniz Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Marmara Bölgesinde bulunan illerin nüfuslarına kayıtlı oldukları görülmektedir.

Tablo-18 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Ölmesi Nedeniyle Koruma Altına Alınması ile Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	20	44,4%
Doğu Anadolu Bölgesi	10	22,2%
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	3	6,7%
Diğer Bölgeler	12	26,7%
Toplam	45	100,0%

Tablo 18’ de ebeveyni öldüğü için koruma altına alınan çocukların nüfusa kayıtlı oldukları bölgeler araştırılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda ebeveyni öldüğü için koruma altına alınan çocukların %44,4’ ünün nüfusları Ege Bölgesindeki illere kayıtlıdır. Araştırmaya göre ebeveyni öldüğü için koruma altına alınan çocukların %22,2’ sinin nüfus kayıtları Doğu Anadolu Bölgesindeki illere kayıtlıdır. Diğer bölgeler incelendiğinde, ebeveyni öldüğü için koruma altına alınan 45 çocuktan yalnızca 3’ ü Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki illerin nüfusuna, 12’ si diğer dört bölgeye (Karadeniz Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Marmara Bölgesi) bağlı illerin nüfusuna kayıtlı oldukları görülmektedir.

Tablo-19 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Boşanması Nedeniyle Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	30	34,9%
Doğu Anadolu Bölgesi	16	18,6%
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	18	20,9%
Diğer Bölgeler	22	25,6%
Toplam	86	100,0%

Koruma altına alınan çocukların %25,1' inin ebeveyni boşandığı için koruma altına alındığı Tablo-3' de görülmüştür. Tablo-19' da ise ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocukların nüfus kayıtlarının olduğu bölgeler incelenmiştir.

Ebeveynleri boşandığı için koruma altına alınan çocukların %34,9' u Ege Bölgesine bağlı illerin nüfusuna kayıtlıdır. TÜİK' in 2015 verilerine göre boşanmanın en çok olduğu bölgenin de Ege Bölgesi olduğu görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlı çocukların boşanma nedeniyle koruma altına alınma sıklığı %18,6 olarak görülmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlı çocukların boşanma nedeniyle koruma altına alınma sıklığı %20,9' dur. Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Ege Bölgesinden sonra boşanma nedeniyle koruma altına alınmanın en sık yaşandığı bölge olarak görülmektedir.

Boşanma nedeniyle koruma altına alınan çocukların nüfus kayıtlarının olduğu diğer bölgelerin toplam sıklığı ise %25,6' dır.

Tablo-20 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Cezaevinde Olması Nedeniyle Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	13	54,2%
Doğu Anadolu Bölgesi	5	20,8%
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	2	8,3%
Diğer Bölgeler	4	16,7%
Toplam	24	100,0%

Ebeveynin cezaevinde olması nedeniyle koruma altına alınan çocukların sıklığı %7,0' dir.

Tablo-20' de ebeveynin cezaevinde olmasından dolayı koruma altına alınan çocukların, nüfus kayıtlarının olduğu bölgeler arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya göre ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma altına alınan çocukların %54,2' si Ege Bölgesine bağlı illerin nüfusuna kayıtlıdır. Diğer verilerde olduğu gibi ebeveynin cezaevinde olması nedeniyle koruma altına alınan çocukların nüfus kayıtlarının en yoğun olduğu bölge yine Ege Bölgesi' dir. Bu durum daha önce de belirtildiği üzere araştırmanın yapıldığı ilden kaynaklandığı düşünülmektedir. İzmir İlinde yapılan araştırmaya göre, ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma altına alınan çocukların %20,8' inin nüfus kayıtları Doğu Bölgesindeki illere bağlı olduğu görülmektedir. Bunu %8,3 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir.

Araştırmaya göre ebeveyni cezaevinde olduğu için koruma ve bakım altına alınan 24 çocuğun yalnızca 4' ünün nüfuslarının diğer dört bölgeye bağlı illere kayıtlı olduğu görülmektedir.

Tablo-21 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ebeveynin Ruh Sağlığı Nedeniyle Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Oldukları Bölgeler Arasındaki İlişki

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	11	64,7%
Doğu Anadolu Bölgesi	1	5,9%
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	1	5,9%
Diğer Bölgeler	4	23,5%
Toplam	17	100,0%

Tablo-3’ de koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında en az sıklığın, ebeveynin ruh sağlığının bozuk olması nedeniyle koruma altına alınmak olduğu görülmüştür. Koruma altına alınan çocukların yalnızca %5,0’ i ebeveynin ruh sağlığının bozuk olmasından dolayı koruma altına alınmıştır. Tablo-21’ de ise bu neden ile nüfusa kayıtlı olunan iller arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmaya göre, ebeveynin ruh sağlığı nedeniyle koruma altına alınan çocukların %64,7’ sinin nüfusları Ege Bölgesine bağlı illere kayıtlıdır. Veriler doğrultusunda Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki illerin nüfusuna bağlı olan yalnızca birer çocuğun, ebeveynin ruh sağlığı durumundan dolayı koruma altına alındığı görülmektedir. Diğer bölgelerdeki sıklık ise %23,5 olarak görülmektedir.

Tablo-22 Korunmaya Muhtaç Çocukların Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk Nedeniyle Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Olunan Bölgeler Arasındaki İlişki

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	23	43,4%
Doğu Anadolu Bölgesi	7	13,2%
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	12	22,6%
Diğer Bölgeler	11	20,8%
Toplam	53	100,0%

Tablo-22’ ye göre ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınan çocukların en fazla Ege Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlı oldukları görülmektedir. Ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınan çocukların %43,4’ ünün Ege Bölgesi, %22,6’ sının Güneydoğu Anadolu Bölgesi, %13,2’ sinin Doğu Anadolu Bölgesi ve toplam %20,8’ inin diğer dört bölgeye bağlı illere kayıtlı oldukları görülmektedir.

Ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınma sıklığının %15,5 olduğu, incelenen 342 vak’ anın 53’ ünün sosyal ve ekonomik yoksunluk nedeniyle koruma altına alındığı Tablo-3’ de görülmektedir.

Tablo-23 Korunmaya Muhtaç Çocukların Terk Edilme Nedeniyle Koruma Altına Alınması İle Nüfusa Kayıtlı Olunan Bölgeler Arasındaki İlişki

Bölgeler	Frekans	Yüzdelik
Ege Bölgesi	28	35,4%
Doğu Anadolu Bölgesi	24	30,4%
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	12	15,2%
Diğer Bölgeler	15	19,0%
Toplam	79	100,0%

Tablo-23’ de terk edilme nedeniyle koruma altına alınan çocukların, nüfuslarının kayıtlı olduğu bölgeler incelenmiştir. Buna göre terk edilme nedeniyle koruma altına alınan 79 çocuğun %35,4’ ü Ege Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlıdır. Ege Bölgesinde sonra terk edilme nedeniyle koruma altına alınmada en fazla sıklığın olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesidir. Terk edilme nedeniyle koruma altına alınan çocukların %30,4’ ünün Doğu Anadolu Bölgesindeki illerin nüfusuna kayıtlı olduğu görülmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki sıklık %15,2, diğer bölgelerin toplam sıklığı ise %19,0’ dur.

Koruma altına alınma nedenleri ile nüfusa kayıtlı olunan bölgeler genel olarak incelendiğinde, koruma altına alınma nedenleri ile nüfusa kayıtlı olunan iller/bölgeler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($\chi^2=0.203$, $p>0.05$).

Araştırmanın İzmir İlinde yapılmasından dolayı Ege Bölgesindeki illere kayıtlı çocuk sayısı sıklığının fazla olduğu düşünülmektedir.

Koruma altına alınan çocukların nüfus kayıtlarının olduğu coğrafi bölgelere göre dağılım incelendiğinde Ege Bölgesinin %40,9, Doğu Anadolu Bölgesinin %19,9, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin %16,4 ve diğer 4 bölgenin toplam %22,8 olduğu görülmektedir.

Tablo-24 Korunmaya Muhtaç Çocukların Koruma Altına Alınma Nedenleri ile Ebeveynin Yaşam Durumu Arasındaki İlişki

Nedenler	Anne ve Baba Sağ	Anne ve/ya Baba Ölü	Toplam
İstismar	34	4	38
	89,5%	10,5%	100,0%
Ebeveynin Ölmesi	0	45	45
	0,0%	100,0%	100,0%
Ebeveynin Boşanması	82	4	86
	95,3%	4,7%	100,0%
Ebeveynin Cezaevinde Olması	20	4	24
	83,3%	16,7%	100,0%
Ebeveynin Ruhsal Durumu	15	2	17
	88,2%	11,8%	100,0%
Ekonomik ve Sosyal Yoksunluk	52	1	53
	98,1%	1,9%	100,0%
Terk Edilme	72	7	79
	91,1%	8,9%	100,0%
Toplam	275	67	342
	80,4%	19,6%	100,0%

Tablo 24' e göre istismara uğrayan çocukların %89,5' inin anne ve babasının sağ olduğu, yalnızca %10,5' inin anne ve/ya babasının ölmüş olduğu görülmektedir.

Ebeveyni boşandığı için koruma altına alınan çocukların, boşanmadan sonra %4,7' sinin anne ve/ya babasının öldüğü, ancak koruma altına alınma nedeni olarak boşanmanın geçerli olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerinden biri ölmüş olan çocukların diğer ebeveyninin cezaevinde olmasından dolayı koruma altına alınma sıklığının %16,7 olduğu, anne ve/ya babası cezaevinde olan çocukların diğer ebeveyninin hayatta olma sıklığı %83,3 olarak görülmektedir. Yani anne ve/ya babası cezaevinde olan çocuğun diğer ebeveyni yaşıyor ve cezaevinde olmasa dahi çocukların kurum bakımına alınabildikleri görülmektedir.

Tablo-24' e göre ebeveynlerinden biri ölmüş olan çocukların diğer ebeveyninin ruh sağlığının bozuk olmasından dolayı koruma altına alınma sıklığı ise 342 çocuk içinde yalnızca 2 çocuk olarak %11,8' dir.

Koruma altına alınma nedenlerinden ekonomik ve sosyal yoksunluk incelendiğinde, çocukların %98,1' inin anne ve babasının her ikisinin de sağ olduğu görülmektedir.

Araştırmaya göre anne ve/ya babası ölmüş olan çocukların %8,9' unun diğer ebeveyn tarafından bakıcıya, komşuya, okula ya da herhangi birine terk edildiği görülmektedir. Terk edildikleri için koruma altına alınan çocukların %91,1' inin anne ve babasının hayatta oldukları görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde, korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri ile ilişkisi olan kişisel ve sosyal özelliklere göre elde edilen verilerin çözümlenmesi doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilecek, tartışılacak ve bulgulara dayalı çeşitli önerilere yer verilecektir.

5.1.1. Korunmaya Muhtaç Çocukların Demografik Özelliklerine

İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Araştırmaya konu olan örneklem grubunun cinsiyet ve mevcut durumlarına göre dağılıma baktığımızda; koruma ve bakım altına alınan 342 çocuğun 187' sinin kız, 155' inin ise erkek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç, bir cinsiyetin diğer cinsiyete göre bariz bir fazlalığının olmadığını göstermekte, bu durumda herhangi bir cinsiyet için yanlı olmayıp, daha doğru bir analiz yapmayı uygun kılmıştır. Söz konusu çocukların mevcut durumları incelendiğinde; 187 kız çocuğun 62' sinin halen çocuk evleri hizmet modelinden yararlandığı, 125' inin ise çeşitli sebeplerle (koruma kararı kalktı, evlat edindirildi, aile yanına döndürüldü, başka kuruluşa nakil oldu, reşit oldu, vb.) çocuk evlerinden ayrıldıkları ve bu hizmet modelinin bu çocukları

için sonlandığı görülmektedir. Kayıtları incelenen erkek çocuklarda ki durum ise, 73 erkek çocuğun çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmaya devam ettiği, 82 çocuğun ise çeşitli sebeplerle çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmasının sonlandığı görülmüştür. Özetleyecek olursak kayıtları incelenen 342 çocuğun 207'sinin geçmişte, çocuk evleri hizmet modelinden yararlandığı ve hizmetin sonlandığı, 135'inin ise halen çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmaya devam ettiği görülmektedir.

Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alındıkları yaşlar incelendiğinde, çocukların %51,8'inin 7-12 yaşları arasında koruma ve bakım altına alındıkları, % 30,1'inin 13-18 yaşları arasında ve %18,1'inin 0-6 yaşları arasında koruma ve bakım altına alındıkları görülmektedir. Söz konusu veriler ışığında çoğu ailenin, çocuklarının bakım ve ihtiyaçlarını belli bir süre karşılayabildikleri, sonradan yaşadıkları olumsuz olaylar ya da çaresizliklerden dolayı çocuklarının koruma ve bakım altına alındıkları söylenebilir. Ayrıca söz konusu veriler yorumlanırken çocuk evleri hizmet modelinin 0-6 yaş gurubundan ziyade 7-18 yaş gurubu için daha uygun olduğu, bu nedenle de söz konusu verilerin %81,9'unun bu yaş gruplarından çıkmış olması anlamlı görülmektedir.

Araştırmaya göre çocuk evleri hizmet modelinden yararlanmış ve/ya yararlanmakta olan çocukların %22,2'sinin iki kardeşi, %19,0'unun bir kardeşi, %14,3'ünün ise üç kardeşinin bulunduğu görülmektedir. Kardeşi olmayanların oranı %9,1 iken, dört kardeşi olan %8,5, beş kardeşi olan %8,2, 6 ve daha fazla kardeşi olanların oranı %14,0'dır. Söz konusu sonuçlara göre, koruma altına alınan çocukların ailelerinin, büyük bir bölümünün az sayıda çocuğa sahip aileler olduğu görülmektedir. Çok çocuklu ailelerin az çocuklu ailelere göre, çocukları ile ilgilenme, onların temel bakım ve ihtiyaçlarını karşılama, çocuklarına yönelik ihmal ve istismarın görülme sıklığının daha az olduğun söylenebilir.

Koruma ve bakım altına alınan çocukların nüfusa kayıtlı oldukları iller ve bölgelere göre dağılımı incelendiğinde, çocukların %40,9'unun Ege Bölgesi'ndeki illerin nüfusuna kayıtlı oldukları görülmektedir. Araştırma, İzmir İlinde yapıldığı için

İzmir ve çevre illerin bu oranı etkilemesi araştırmanın başında da beklenmiştir. Ancak, araştırmanın İzmir İlinde yapılmış olmasına rağmen, araştırmaya göre en fazla çocuğun koruma altına alındığı ikinci bölgenin %19,9 ile Doğu Anadolu Bölgesi ve üçüncü bölgenin ise %16,4 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir. Koruma altına alınan çocukların İzmir İline uzak olan bölgelerin sıklığının oranının fazla çıkması beklenen bir sonuç değildir. Bu açıdan çıkan sonuç çarpıcıdır. Araştırma verilerine göre koruma altına alınan çocukların sırasıyla %9,3' ünün İç Anadolu Bölgesi' ndeki iller, %5,6' sının Marmara Bölgesi, %4,1' inin Karadeniz Bölgesi' ndeki iller ve %3,8' inin Akdeniz Bölgesi' ndeki illerin nüfusuna kayıtlı oldukları görülmektedir.

5.1.2. Korunmaya Muhtaç Çocukların Aile Durumlarına İlişkin

Sonuç ve Tartışmalar

Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri incelendiğinde, 342 çocuğun % 25,1' inin ebeveyninin boşanması nedeniyle koruma altına alındığı görülmektedir. Ebeveyni boşandığı için temel bakım ve ihtiyaçları karşılanamayan ve koruma altına alınan çocuk sayısının 86 olduğu ve bu sayının koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasındaki en büyük neden olduğu görülmektedir.

Boşanmaların bireylere getireceği sorumluluklar ve toplumsal yapıda meydana getireceği hasarların telafisinin güçlüğü fayda/maliyet analizi göz önüne alındığında, evliliğe yapılacak yatırımların, sağlıklı aile ve sağlıklı toplum oluşturmadaki rolü, önemi ve gereği ortadadır. Bu çerçevede;

Ülkemizde kaba boşanma hızının 2015 yılında en yüksek olduğu il, binde 2,77 ile İzmir olduğu görülmektedir

(<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21515>). Araştırmanın İzmir İlinde yapılmış olması ve koruma altına alınan çocukların büyük bir çoğunluğunun da ebeveynleri boşanan ailelerin çocukları olduğu görüldüğünden, özellikle İzmir İli

için boşanmanın büyük bir sorun olduğu ve olumsuz sonuçlara yol açtığı söylenebilir.

ASPB, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün gerçekleştirdiği araştırmaların verileri ve TÜİK' in 2015 verilerine göre; ülkemizde boşanmaların % 39,3' ü evliliğin ilk beş yılı içinde gerçekleşmektedir. Ülkemizde 2015 yılında yaklaşık 600 bin evlilik olduğu ve 130 bin boşanma olduğu, boşananların %73' ünün tekrar evlendiği ve bu %73' ün %12' sinin boşanılan eşle tekrar evlendiği görülmüştür

(www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyonTutanaklari.goruntule?pTutanakId=1606).

Bu kritik dönemlerde oluşabilecek sorunlara karşı ailelere danışmanlık ve destek hizmetleri aktarılmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de Aile Yapısı Araştırmasında eşler arasında sorun yaşandığında eşlerin tutumlarının ne olduğunu öğrenmek amacıyla evli bireylere, “Eşinizle önemli bir sorun yaşadığınızda öncelikli olarak kimden veya nereden destek almayı düşünürsünüz?” sorusu yöneltilmiştir. Buna göre, Türkiye genelinde ailelerin % 62'sinin böyle bir durumda kimseden yardım almadığı görülmektedir. Bu yardımı aile büyüklerinden alanların oranı ise % 22'dir. Uzman kurum ya da kişilerle görüştiklerini belirtenlerin oranı ise sadece % 2,7'dir.

Aile mahkemeleri uygulamaları konulu araştırmada ise (Türkiye'de Aile Mahkemesi Uygulaması ve Uygulamanın Değerlendirilmesi), boşanma davası açmak için gelen eşlerin psikolojik yardım almalarının eşler arasındaki sorunların dava açılmadan çözümünde etkili olabileceği sonucu ortaya konmuştur (ailetoplum.aile.gov.tr/uygulamalar/aile-ve-bosanma-sureci-danismanligi).

Ülkemizde evlilik olgusu değerini ve önemini halen korumakla birlikte evliliğin sürdürülebilmesine ilişkin değer yargıları, anlayış ve algılamalarda farklılaşma yaşanmaktadır. Günümüzde evlilik sorunlarının çözümünde, aile büyüklerinden yardım alma biçimindeki geleneksel mekanizmalar işlemekle beraber bu ilişkilerin çözülmeye başladığı, çiftlerin arabuluculardan, Sosyal Hizmet Merkezleri' nden ya

da aile sorunlarıyla ilgilenen uzmanlardan destek alma konusundaki kişisel gayretlerin ya da çabaların yetersiz kaldığı görülmektedir.

Araştırmaya göre koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında 2. büyük etkenin ebeveynleri tarafından terk edilen çocuklar olduğu görülmektedir. Koruma ve bakım altına alınan 342 çocuğun 79' unun (%23,1) ebeveynleri tarafından terk edildikleri için kurum bakımına alındıkları görülmektedir. Bu terk edilmenin, komşuya, kreşe, okula, akrabaya, vb. olduğu incelenen sosyal inceleme raporlarında yer almaktadır.

Elde edilen veriler doğrultusunda koruma altına alınan çocukların % 15,5' ini ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle kurum bakımına alındıkları tespit edilmiştir. Burada ki sıklık, yalnızca ekonomik ve sosyal yoksunluk açısından değerlendirilen çocukları kast etmektedir. Ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle boşanan ailelerin çocuklarının kurum bakımına alınmalarında, koruma altına alınma nedeni olarak boşanma; ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle ebeveynleri tarafından terk edildikleri için kurum bakımına alınan çocukların koruma altına alınma nedeni de terk edilme olarak ele alınmıştır. Bu durumla bağlantılı olarak koruma altına alınan çocukların ebeveynlerinin yaşam durumu incelendiğinde, çocukların %80,4' ünün anne ve babasının sağ olduğu görülmektedir. Araştırma sonucu, koruma altına alınan çocukların koruma altına alınmasında anne ve/ya babalarında birinin ya da her ikisinin de ölüm sıklığı %19,6' dır. Bu veriler, toplumda, koruma altına alınan çocukların öksüz, anne ya/da babasız çocuklar olduğu inancının aksine, koruma altına alınan çocukların çoğunun hem anne hem babaları hayatta olduğu ve maruz kalınan ihmal ve istismarın da ebeveynleri tarafından uygulandığı görülmektedir.

Korunmaya muhtaç çocukların koruma altına alınma nedenleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişki karşılaştırıldığında istismar, ebeveyn ölümü, ebeveynin boşanması, ebeveynin ruh sağlığının bozuk olması, ekonomik ve sosyal yoksunluk ve ebeveynin cezaevinde olması nedenlerinin hepsinde, koruma altına alınan çocukların çoğunun kız olduğu, yalnızca ebeveyn tarafından terk edilme nedeninde erkek sıklığının daha

fazla olduğu görülmektedir. Bu verilere göre kızların daha savunmasız ve kırılgan olduğu söylenebilir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçlarına göre; ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde eşinden veya birlikte yaşadığı kişiden fiziksel şiddete maruz kalan kız nüfus oranı %35,5'dir. Araştırma sonucu tespit edilen sonuçlar ile ASPB tarafından yapılan araştırma arasında paralellik olduğu görülmektedir.

Bölgesel şiddet araştırıldığında ise Orta Anadolu Bölgesi, %42,8 ile yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların en fazla olduğu bölgedir. Yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların en az olduğu bölge ise %26,8 ile Doğu Karadeniz Bölgesidir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21570>).

Koruma altına alınma nedenleri ile yaş grupları arasındaki ilişki incelendiğinde istismara uğrayan çocukların %63,2' sinin 7-12 yaş grubu arasında yer aldığı görülmektedir. Söz konusu istismar, cinsel ve fiziksel istismarı yansıtmaktadır. İstismara uğrama riski en düşük olan grubun 0-6 yaş gurubu olduğu görülmektedir. İstismar, özellikle son yıllarda çocuklar için artan bir tehdittir. Bu tehdidin ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

“Aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen unsurlar ile boşanma olaylarının araştırılması ve aile kurumunun güçlendirilmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi” amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonunun 06.05.2016 tarihli raporunda, çocukların cinsel istismarı suçunun işlendiği evliliklerde, evliliğin 5 yıl boyunca sorunsuz ve başarılı devam etmesi halinde cezasızlık önerisi getirmektedir (www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyonututanaklari.goruntule?pTutanakId=1606). Bu öneri çocukların tecavüzcüsü ile evlenmesine ve evliliği devam ettirmesine zorlayacak niteliktedir. Ayrıca söz konusu önerinin, cinsel istismar olaylarını artıracak nitelikte olduğu da söylenebilir.

Anne ve/ya babası öldüğü için koruma altına alınan çocukların %46,7' sinin 13-18 yaş grubu ve %37,8' inin 7-12 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya göre 0-6 yaş gurubunda yer alan çocukların ebeveynleri öldüğünde, herhangi bir yakın ya da akraba tarafından bakıldığı, okul çağına geldiğinde bakım ve ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk yaşandığı ve koruma altına alındığı yorumu yapılabilir.

Araştırmaya göre koruma altına alınan çocukların %11,7' sinin annelerinin sağ, babalarının ölü olduğu, %6,4' ünün annelerinin ölü, babalarının sağ olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Babaları ölen çocukların birçoğunun anneleri ile yaşam mücadelesi verdikleri ancak ekonomik ve sosyal güçlük yaşadıkları; anneleri ölen çocukların ise bazılarının, babalarının çalışmak zorunda olması ve çocuklar ile ilgilenememesi nedeniyle koruma altına alındıkları bilgilerine ulaşılmıştır.

Araştırma sonucu, koruma ve bakım altına alınan çocukların yıllara göre dağılımı incelendiğinde; 1995-2000 yılları arasında çocukların en çok ebeveynleri tarafından terk edildikleri için koruma altına alındıkları, 2001-2005 yılları arasında çocukların yine ebeveynleri tarafından terk edildikleri ve sosyo-ekonomik yoksunluk nedeniyle koruma altına alındıkları görülürken, 2006 yılından sonra çocukların en çok koruma altına alınma nedenlerinin ebeveynin boşanması olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

Kurum bakımındaki çocukların durumları birçok araştırmacı tarafından incelenen bir konudur. Bu çocuklar belli yaşlarda ya aileleri ya da mahkemeler tarafından kurumlara yerleştirilmektedir. Bu çocukların büyük çoğunluğunun ailesi hayattadır ve bazıları ailesi ile görüşmekte bazıları ise görüşmemektedir. Ailenin yoksunluğu, psikolojik, sosyal, zihinsel ve hatta bazen fiziksel açıdan çocuk için risk faktörü oluşturmaktadır.

Yeterli olanaklara sahip olmayan ve çocuklarını yuvaya bırakan ya da bırakmak zorunda kalan ailelere destek olunarak, bu ailelerin çocuklarını yuva ortamına

bırakmalarının önüne geçilmesi, ailenin maddi ve manevi eksiklerinin giderilmesi en temel koruyucu ve önleyici çalışma olacaktır.

Yapılan araştırma sonucu, korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım altına alınma nedenleri arasında ebeveynlerin boşanmasının en büyük neden olduğu görülmektedir. Tek anne ya da babayla beraber yaşamamanın, ikisi ile birlikte yaşamak kadar iyi olmayacağı, bu sebeple ebeveynleri boşanmış olan çocukların, anne-babaları evli olanlara göre dezavantaja sahip olacağı varsayımı yapılabilmektedir.

Araştırma sonucu dikkat eden sonuçlardan biri olan, koruma ve bakım altında kalan çocukların büyük bir çoğunluğunun ebeveynlerinin boşanmış bireyler olması ve çocukların bu durumdan etkilenecek koruma altına alındıkları görülmektedir. Özellikle 2006 yılından sonra her yıl, ebeveynlerin boşanmasından dolayı koruma altına alınan çocuk sayısının arttığı görüldüğünden, bu sorunun en güncel sorun olduğu söylenebilir. Bu nedenlerden dolayı başta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı' nın uyguladığı, ailelere danışmanlık hizmetinin yaygınlaştırılması ve söz konusu hizmetten kişilerin yararlanabilmeleri için hizmet hakkında tanıtım ve bilgilendirme yapılmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Aile danışmanlığı ya da aile terapisi, yaşamın zorluklarının çoğunun aile ortamından doğduğunu ve o bağlam içerisinde çözümleri gerektiğine olan inançtır. Bu inanç aileleri kendisini oluşturan bireyler için hem olumlu hem de olumsuzluklara sebep olabilecek güçlü bir güç olarak görür. Aileler karşılıklı etkileşim halindeki bireylerden oluştukları için üyelerin davranışları hem diğer üyelerin hem de aile bütününe sağlığını ve işlevselliğini etkilerler (Gladding, 2012).

Bilimsel olarak evlilik ve aile terapisi alanında yapılmış 250' den fazla araştırma, William Pinsof ve Lyman Wynne (1995) tarafından meta-analizi yoluyla incelenmiştir. Sonuçlar aile terapisinin, terapiye gitmemeye göre daha etkili olduğu ve olumsuz herhangi bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Ayrıca, aile ve evlilik terapisinin yetişkinlerde şizofreni, alkolizm ve madde kullanımı, sorunlu evliliklerdeki depresyon, yüksek tansiyon, demans, çocuklarda söz dinlememe,

saldırganlık, dikkat eksikliği gibi sorunlarda olumlu eğiş olduğu görülmüştür (Pinsof ve Wynne, 2000, s.2) .

Korunmaya muhtaç çocuklar ile çalışan ASPİM' e bağı Çocuk Hizmetleri Şubesinde, aile danışmanı sıfatıyla çalışabilecek meslek elemanlarının olması, ebeveynleri boşandığı için koruma altına alınmalarına gerek görülen çocukların korunması, ailelerinin olumlu yönlerinin ortaya çıkarılması, çocuğun koruma altına alınmadan önce aile yapısının ve işlevlerinin düzeltilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu sayede, çocuk koruma altına alınsa bile, kuruluş bakımındaki uyumunu ve kuruluşa alışma sürecini aile danışmanı statüsündeki meslek elemanları doğru bir şekilde yönlendirebilir. Böylelikle çocuğun ve ailenin yaşamış olduğu bu zorlu sürecin daha kolay atlatması sağlanacaktır.

Yine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı' nın uyguladığı Aile Eğitim Programı hizmetinin yaygınlaştırılması, kişilerin katılımının artırılmasının, söz konusu hizmetin vatandaş tarafından öğrenmesinin boşanma ve sonrasında oluşacak zararların azaltılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Yalnızca, boşanmanın engellenmesi amacı olmaksızın, boşanmış ya da boşanma aşamasında olan bireylerin yaşadıkları ya da yaşayacakları olumsuzluklara karşı hazırlıklı hale getirilmelerinin sağlanması gerekmektedir. Boşanma gibi kriz dönemlerinde, öncesinde ve sonrasında ortaya çıkacak muhtemel sorunlar için danışmanlık, rehberlik, eğitim vb. gibi aile destek hizmetlerine ilişkin çalışmaların yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

Araştırmanın İzmir ilinde yapılmış olması ve TÜİK verilerine göre son beş yıldaki boşanmanın en fazla olduğu bölgenin Ege Bölgesi olması, boşanma konusunda bu bölge için yeni projeler ve çalışmalar yapılmasını mecbur kılmaktadır.

ASPB tarafından, boşanma sürecinde çiftlerin ve çocuklarının karşılaştığı sorunlar ve bunların çözümüne yönelik aile destek ve aile danışmanlık hizmetleri ile ailelerin desteklenmesine yönelik pilot uygulama çalışmaları 2012 yılında 5 ilde başlatılmıştır. Burdur, Kırıkkale, Ankara, İzmir, Karabük pilot iller olarak tespit

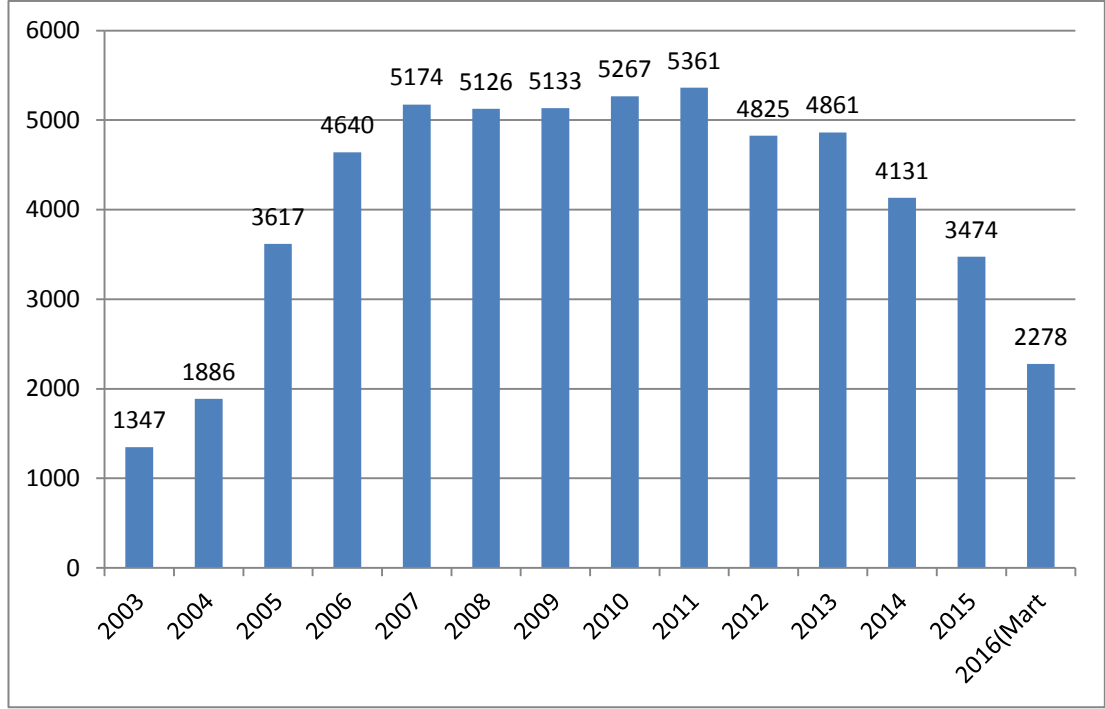
edilmiştir. Pilot uygulama için seçilen 5 ilde söz konusu danışmanlık hizmeti 2012 yılından beri devam etmektedir. Söz konusu uygulamanın bir an önce ülke genelinde yapılmasının ve yaygınlaştırılmasının, müracaatçılara tanıtılmasının önemli bir çözüm olacağı düşünülmektedir.

Koruma altına alınan çocuklar arasında kız çocukların erkek çocuklara göre daha mağdur oldukları görülmektedir. Ülkemizde, özellikle son yıllarda artan kadına şiddet, istismar, kadının toplumdan soyutlanması gibi olumsuzlukların, verimli devlet politikalarıyla çözümlenmesinin, kadının korunmasının titizlikle ele alınması, bu konuda mevzuattaki eksikliklerin giderilmesinin olumlu olacağı düşünülmektedir.

Ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma ve bakım altına alınan çocukların araştırmanın önemli bulgularından biri olduğu görülmektedir. TÜİK (Ocak, 2016) verilerine göre ülkemizde işsizlik oranı % 11,2' dir. İş bulma güçlüğüünün yanında, bazı ebeveynler çocuklarına bakmak zorunda oldukları için çalışmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ailelerin tespiti ve ekonomik yardım sağlanması, çocukların ekonomik ve sosyal yoksunluk nedeniyle koruma altına alınmalarını engellemeye yönelik bir çözümdür. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine bağlı Sosyal Yardım Hizmetleri Şubesi tarafından yürütülen sosyal ve ekonomik destek hizmeti ile çocuklar adına çocuğa bakan kişiye çocuğun eğitim durumu ve yaş grubuna göre belli bir süre ödeme yapılmaktadır. Söz konusu hizmet koruma kararı alınmadan, çocukların aileleri yanında kalmalarını sağlamaktadır. Ayrıca korunma altında olan çocuğun ailesine ödenen yardım sayesinde çocuk ailesinin yanına da dönebilmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı' nın hazırlamış olduğu Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti için İdarecilere ve Meslek Elemanlarına Yönelik El Kitabı (2016) verilerine göre 2002 yılında 268 çocuk ekonomik destek sayesinde ailesi yanına döndürülmüş iken, bu sayı Mart 2016 tarihi itibariyle toplamda 11 bin 114 çocuktur. Yıllara göre, koruma altında kalan çocukların ekonomik destek ile aile yanına döndürülme sayıları Şekil-2' de gösterilmiştir.

**Şekil-2 Korunma Altında İken Ailesi Yanına Döndürülerek
Desteklenen Çocuklar**

(ASPB, SED Hizmeti, İdareciler ve Meslek Elemanlarına Yönelik El Kitabı, 2016)

Sosyal ve ekonomik destek, çocukların kurum bakımına alınmadan aile yanında bakımının sağlanmasını sağlar. Sosyal ve ekonomik destek, ekonomik nedenlerle ailenin parçalanmasının önüne geçmektedir. Ancak bazı durumlarda çocuk için ödenen ücret ailenin temel bakım ihtiyaçlarını karşılayabilir durumda olamamaktadır. Bu nedenle ailelere ödenen ücretlerin yeniden gözden geçirilmesi olumlu olacaktır. 2016 Ocak-Haziran ayları arasındaki ekonomik destek miktarları Tablo-25’ de gösterilmektedir.

Tablo-25 Ekonomik Destek Tutarı Tablosu

Eğitim Grupları	Oranlar %	2016 Ocak- Haziran Ekonomik Destek Tutarı
Okul Öncesi Çocuk	50	421,87
İlköğretime Devam Eden Çocuk	75	632,82
Orta Öğretime Devam Eden Çocuk	80	675,01
Orta Öğretim Seviyesinde Olup Okula Devam Etmeyen Çocuk	50	421,88
Yüksek Öğretime Devam Eden Çocuk	90	759,39
Yetişkinler İçin	40	337,50

Tutarlar ek göstergeler dahil en yüksek devlet memuru aylığına göre çocuğun eğitim durumu dikkate alınarak belirlenen oranlar dahilinde yapılmaktadır. Ancak birçok ailenin yalnızca kira gideri olduğu dahi düşünüldüğünde söz konusu tutarların ailelerin geçimi açısından yetersiz kaldığı gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Her çocuğun ailesiyle birlikte yaşama hakkı vardır (BMÇHS, 27.01.1995).

KAYNAKÇA

Acar, H. (2012). Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı X. Beş Yıllık Kalkınma Planı Çocuk İhtisas Komisyonu Ön Raporu.

Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı Hizmeti, 14.03.2016 tarihinde ailetoplum.aile.gov.tr/uygulamalar/aile-ve-bosanma-sureci-danismanligi adresinden alınmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hedefleri, 10.03.2016 tarihinde <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/hakkimizda/hedeflerimiz> adresinden alınmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tarihçesi, 10.03.2016 tarihinde <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/hakkimizda/tarihce> adresinden alınmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi İlimizde Çocuk Evleri Tarihçesi Ve Gelişimi, 02.03.2016 tarihinde www.izmir-shcek.gov.tr/tr/cocuk-evleri adresinden alınmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti için İdarecilere ve Meslek Elemanlarına Yönelik El Kitabı (2016).

Akduman, G. G. ve Diğerleri (2005), “Çocuk ve Cinsel İstismar”, Adli Psikiyatri Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1.

Akyüz E. (1988). “Medeni Kanun ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Açısından Korunmaya Muhtaç Çocuklar”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt 20, Sayı: 1, s.11. (25.11.2015 tarihinde <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/518/6460.pdf> adresinden alınmıştır.)

Bıyıklı, L. (1983). “Koruyucu Aile Bakımı”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 1, s. 11-15.

Browne, K. (2005). “A European Survey Of The Number And Characteristics Of Children Less Than Three Years Old In Residential Care At Risk Of Harm” Adoption&Fostering Journal, (29) 4, 23-33.

Browne, K. (2008). “Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Konusunda Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Yürütülen Bilgilendirme ve Eğitim Paketi”, (Çev: İlkiz Altınoğlu-Dikmeer), Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, 15-16 Şubat 2007, (Ed.: Neşe Erol), Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yay., s.251-257.

Browne K. (2009), “ The Risk Of Harm Young Children In Institutional Care” 20.03.2016 tarihinde http://www.crin.org/docs/The_Risk_of_Harm.pdf adresinden alınmıştır.

Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz Ş., Demirel F. (2012), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Ayrıntı Yayınları.

Child Maltreatment (2010), 15.04.2016 tarihinde <http://archive.acf.hhs.gov/programs/cb/pubs/cm10/cm10.pdf> adresinden alınmıştır.

Çavuşoğlu, T. (2001), Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu–Himaye-i Etfal Cemiyeti (30 Haziran 1921–5 Mayıs 1981), İstanbul: Beyaz Gemi Yayınları.

Çengelci, E. (1988), "Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler ve Mülki Amirler Düşen Başlıca Görevler", Türk İdare Dergisi.

Demirbilek, S. (1998). "Türkiye'de Korunmaya Muhtaç Çocuklar Sorunu", Metin Kutat' a Armağan, Mavi Ofset, s.615-628.

Erkan, G. (1995). Korunmaya Muhtaç Çocuklar, Ankara.

Fink, A. (1963). Sosyal Hizmet Alanı. (Çev: Lütfiye Yasa, Necil Ulusay), Ankara: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları.

Gladding, S. T. (2012).Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları, PDR Yayınları.

Işık, M. (2005). Evlat Edinme. Ankara: Adalet Yayınları.

İnan, A. N. (1980). "Çocuğun Korunması ve Polis", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 37, Sayı: 1, s. 244.

Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Karataş, K. (2008). "Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme", Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, 15-16 Şubat 2007, (Ed.: Neşe Erol), Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları., s. 41.

Koşar, N. (1987) "Korunmaya Muhtaç Çocuklar", Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi, Cilt 5, Sayı 1.

Koşar N. (1989) Sosyal Hizmetlerde Aile ve Çocuk Refahı Alanı. Yargıçoğlu Matbaası, Ankara.

Koşay, A. (2013). Çocuk Yuvasında ve Çocuk Evinde Kalan Korunmaya Muhtaç Çocuklar ile Ailesi Yanında Yaşayan Çocukların Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması, (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı, İzmir.

Özdemir, N. ve diğer., (2008). “Bir Sosyal Sorumluluk Projesi Örneği: Korunmaya Muhtaç Çocuklar”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:32,Sayı: 2.

Parin, S; Bilan, S. (2007). “Devlet ve Çocuk İlişkisi Bağlamında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumları Üzerine Bir Analiz” İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, s. 121.

Pinsof W. M., & Wynne L. C. (1995) The Efficacy Of Marital and Family Therapy: An Empirical Overview, Conclusions, and Re-commendations. J Marital Fam Ther.

Pinsof, W. M., & Wynne, L. C. (2000). “Toward Progress Research: Closing The Gap Between Family Therapy Practice and Reseach” Journal of Maritial and Family Therapy, Cilt:26, s. 2.

Sandalcı, F. S., “Çocuk Hakları ve Sosyal Hizmet Mesleği”, 10 Mart 2016 tarihinde <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/cocukhaklarishu.htm> adresinden alındı.

Şenocak, H. (2006). "Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri", Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı 51.

Şimşek, Z. ve diğer, (2008). “Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi; Ulusal Örnekleme Karşılaştırmalı Bir Araştırma” Türk Psikiyatri Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 3, s. 235.

Taştekel, S. (1992). “Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Bakım Yöntemleri” Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, s. 312-327.

Tomanbay, İ. (1999). Sosyal Çalışma Sözlüğü, Ankara: Selvi Yayınevi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Aile Bütünlüğünün Korunması Araştırma Komisyonu Raporu, 2016. 15 Mayıs 2016 tarihinde

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari adresinden alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni Tarihi: 02 Mart 2016, Sayısı: 21515.

08.04.2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21515> adresinden alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni Tarihi: 15 Nisan 2016, Sayısı: 21570.

08.04.2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21570> adresinden alınmıştır.

Yazıcı, E. (2012). “Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri” Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:9, Sayı:18, s:499-525.

Yazıcı, E. (2013). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler: Kurum Bakım Hizmetinden Yararlanmış Bireyler Üzerine Bir Araştırma, (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İzmir.

Yolcuoğlu, İ.G. (2009). Türkiye’ de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. Aile ve Toplum Dergisi, Cilt:5, Sayı:18.

Yörükoğlu, A. (2000). Değişen Toplumda Aile ve Çocuk. 6. Basım. Özgür Yayınları, İstanbul.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzmir Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi

İlimizde Çocuk Evleri Tarihçesi Ve Gelişimi, 02.03.2016 tarihinde

www.izmir-shcek.gov.tr/tr/cocuk-evleri adresinden alınmıştır.

Kanun ve Yönetmelikler

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu. *Resmi Gazete Tarihi: 27 Mayıs 1983, Sayısı: 18059.*

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu. *Resmi Gazete Tarihi: 15 Temmuz 2005, Sayısı: 25876.*

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi. *Resmi Gazete Tarihi: 27.01.1995, Sayısı: 22184.*

Çocuk Destek Merkezleri Yönetmeliği. *Resmi Gazete Tarihi: 29 Mart 2015, Sayısı: 29310.*

Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. *Resmi Gazete Tarihi: 05.10.2008, Sayısı: 27015.*

Korunmaya Muhtaç Çocukların Tespiti, İncelenmesi, Korunma Kararlarının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik. *Resmi Gazete Tarihi: 28.11.1983, Sayısı: 18235.*

SHÇEK Çocuk Yuvaları Yönetmeliği. *Resmi Gazete Tarihi: 7 Ocak 1999, Sayısı: 23576.*

Türk Medeni Kanunu. *Resmi Gazete Tarihi: 08.12.2001, Sayısı: 24607*

EKLER**Ek-1 Sosyal İnceleme Raporu****SOSYAL İNCELEME RAPORU****Kurumu :****Rapor Tarihi :****Rapor No :****MÜRACAATÇININ****Adı Soyadı :****TC Kimlik Nosu :****Anne / Baba Adı :****Doğ. Yeri-Tarihi :****Cinsiyeti :****Medeni Durum :****Öğrenim Durumu :****Sosyal Güvencesi :****İkamet Adresi :****Telefonu :****Müracaat Tarihi :****Müracaat Nedeni :**

HİZMETTEN YARARLANACAK BİREYİN

Adı Soyadı :
TC Kimlik Nosu :
Anne / Baba Adı :
Doğ. Yeri-Tarihi :
Cinsiyeti :
Medeni Durum :
Öğrenim Durumu :
Sosyal Güvencesi :
İkamet Adresi :

SOSYAL İNCELEMENİN

Yapıldığı Yer :
Nedeni :
Bilgi Kaynakları : (Görüşülen Kişilerin ad, soyad, T.C. Kimlik No ve unvan/yakınlık, iletişim vb. bilgilere yer verilecektir.)

GENEL TANITIM :

Aile ve hizmetten yararlanacak bireyin daha önce Kurumun/diğer kurum ve kuruluşların sağladığı herhangi bir sosyal hizmet uygulamasından yararlanıp yararlanmadığı, yararlanmış ise hizmet hakkında bilgiler.

- **-Aile** (Fiziki özellikleri (belirgin bir fiziksel özelliği varsa ayrıntılı bilgi), dış görünüşleri (giyim tarzı belli gruplara ait özellikler taşıyorsa açıklayın) , konuşma biçimleri hakkında genel izlenim ve kişilerin kısa özgeçmişi.)
- **Hizmetten Yararlanacak Bireyin** (Fiziki özellikleri (belirgin bir fiziksel özelliği varsa ayrıntılı bilgi), dış görünüşü (giyim tarzı belli gruplara ait özellikler taşıyorsa açıklayın) , konuşma biçimi hakkında genel izlenim ve bireyin özgeçmişi.)

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ :

- **Aile;** ailenin gözlemlenen kişilik özellikleri, aile bireylerinin birbirlerini tanımlamaları, sorunlarını çözüm şekilleri, stresle baş etme yolları, sevinçlerini ve öfkelerini nasıl yaşadıkları, bağlı oldukları ilkeleri var mı, bunlar hangi konularda, ilkelerini esnetebiliyorlar mı?
- **Hizmetten yararlanacak olan birey;** bireyin gözlemlenen kişilik özellikleri, kendini tanımlama ve ifade becerisi,
- Mümkün olduğu kadar birey ve ailesi hakkında çevreden bilgi toplanır.

İŞ DURUMU:

Geçmiş meslek ve iş yaşantısı, halen yaptığı iş, sürekli bir işe sahip olup olmadığı, sık aralıklarla iş değişikliği yapıp yapılmadığı, kaç yıldır sosyal güvenlik kapsamında olduğu, bu sürenin devamlılığı, çocuğun sağlık giderlerini karşılama ve geleceğini garanti altına alabilecek yeterli düzeyde ve sürede mi, beyan edilen sosyal güvencenin belgelerle uygunluğu. (Gerekli görüldüğü durumlarda hizmetten yararlanacak bireye ait iş durumu bilgilerine de ayrıntılı olarak yer verilir.)

EKONOMİK DURUM:

Ailenin/bireyin sürekli gelir getiren bir işinin olup olmadığı, gelirin ne kadar olduğu ve beyan edilen gelirin belgelere uygunluğu, ailenin gelir kaynakları, taşınır taşınmaz malları bunların kime ait olduğu, kimin tarafından işletildiği, cinsi ve yeri, birikmiş paraları, borçları, hane halkı gelirlerinin toplamının aylık ortalaması vb.

ÖĞRENİM DURUMU:

İncelemeye konu bireyin öğrenim yaşantısı, okul başarı düzeyi, okul ilişkileri (KMÇ, ANY ve Özürlü sosyal incelemelerinde doldurulacaktır)

SAĞLIK DURUMU:

Ailenin ve hizmetten yararlanacak bireyin geçirilen hastalık, ameliyat ve kazalar, bağımlılık durumu, kullanılan protez vb. araçlar, sürekli ilaç kullanımını gerektiren yada bulaşıcı hastalıklar (halen devam eden sorunlara neden olup olmadığı).

SABİKA DURUMU:

- **Aile;** Aile bireylerinin ve birlikte yaşadıkları diğer kişilerin sabıkası varsa konuya ilişkin gerek kişiden gerekse sosyal çevresinden ve özellikle konuyu bilen kişilerden bilgi alınması ve işlenen suçun aile yaşantısını nasıl etkileyebileceği konusunda değerlendirmenin yapılması, yaşanan olayın kişi tarafından bugün nasıl değerlendirildiği, olayın yaşamını nasıl etkilediği, değişiklikler olduysa bunların neler olduğu (değerlendirmenin belgelere dayanılarak yapılması).
- **Hizmetten Yararlanacak Bireyin;** sabıkası varsa konuya ilişkin gerek kişiden gerekse sosyal çevresinden ve özellikle konuyu bilen kişilerden bilgi alınması ve işlenen suçun aile yaşantısını nasıl etkileyebileceği konusunda değerlendirmenin yapılması, yaşanan olayın kişi tarafından bugün nasıl değerlendirildiği, olayın yaşamını nasıl etkilediği, değişiklikler olduysa bunların neler olduğu (değerlendirmenin belgelere dayanılarak yapılması). Aile bireylerinden birinin sabıkalı olması halinde hizmetten yararlanacak bireyin bu durumu nasıl değerlendirdiği ve bireyin gözlemlenen etkilenme düzeyi.

AİLE ve SOSYAL YAŞANTISI:

Evlilik hikayesi, ailenin yapısı, geçirdiği değişimler, eşler arası ilişkiler, aile yaşamında geçerli olan kurallar ve tepkilerini belirtme biçimi. Akraba, komşular ve arkadaşları ile ilişkiler, Özel merakları, ilgi alanları ve uğraşları, Ailenin sosyal

yaşamında oluşan belirgin değişiklikler, nedeni, etki altında kalınan olaylar, kendisinin ve çevresinin bu konuya bakışı değişikliğin yaşamına getirdiği avantaj ve dezavantajlar, bu değişimi ne kadar süredir yaşadığı, değişiklik öncesi yaşamına duyulan özlem yada pişmanlık var mı?,değişikliğin evlat edinilecek çocuğun yaşantısındaki olası etkileri.

YAŞANILAN KONUT DURUMU:

Yaşanılan evin niteliği (apartman, müstakil, gecekondur), kime ait olduğu, kira ise tutarı, evin fiziksel özellikleri (oda sayısı, banyo tuvalet...), ısınma şekli, döşeniş biçimi, bakım durumu, evin bulunduğu çevrenin özellikleri, yaşanılan çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi vb.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ:

Aile ve hizmetten yararlanacak bireyler hakkında derlenen bilgiler bağlamında başvurunun genel olarak irdelenmesi,

Sosyal Çalışmacı tarafından belirlenen sosyal hizmet modelinin gerekçesi,

Aile ve hizmetten yararlanacak bireye ilişkin, yönlendirilen birime yapılan mesleki öneriler.

(Not: Sosyal İnceleme öncesi varsa Alan Taramasından elde edilen bilgilerden yararlanır)

(Raporu Düzenleyen Sosyal Çalışmacının)

Adı-Soyadı :

Unvanı :

İmza :

Ek-2 Bilgi Notu Formu

BİLGİ NOTU FORMU

Kuruluş Adı		Tarih :
Konu		Saat :

Sorunun Genel Tanımı	
Tespit / Sonuç	
Olay Hakkında Yapılan/Yapılacak İşlemler	

Bilgi Notu Düzenleyen Personel	
Adı Soyadı	
Unvan	
İmza	

Kuruluş Müdürü / İl Müdür Yardımcısı	
Adı Soyadı	
Unvan	
İmza	

İl Müdürü	
Adı Soyadı	
Unvan	
İmza	

Ek-3 Kuruluşa Kabul Bilgi Formu**KURULUŞA KABUL BİLGİ FORMU**

Havale Eden Makam:

Kuruluşa Geliş Tarihi:...../...../.....

Kuruluşa Geliş Saati:

BİREYİN KURULUŞA KABUL EDİLME NEDENİ

İhmal	Bireyin kendi talebi	Nakil
İstismar	Yakınlarının talebi	Tertip
Terk	Suçta bulaşma	Diğer
Sosyo-ekonomik yoksunluk	Evlat edindirme hizmetinin sonlandırılması	Koruyucu aile hizmetinin sonlandırılması

BİREYE AİT BİLGİLER -1-

TC kimlik no	
Adı soyadı	
Doğum yeri/tarihi	
Cinsiyet	
Kuruluşa kabul tarihi	
Daha önce yararlandığı hizmet modelleri	Koruma kararı kaldırılarak öz aileye teslim() Koruyucu aile() Ayni nakdi yardım() Evlat edinme hizmetinden yararlandırılması() Evde bakım() Diğer()
Birey hakkında özellikle söylemek istediğiniz bir şey var mı?	

BİREYE AİT BİLGİLER -2-

Korunmaya alınma nedeni	
Kuruluşa gelmeden önce nerede yaşadığı	
Geçirdiği hastalıklar	
Kuruluşa kimin tarafından getirildiği	
Kuruluşa getiren kişinin adı ve adresi	
İlgilenen yakınlarının adresleri	
Polis veya Adli Makama İntikal etmiş olaylar	
Maruz Kaldığı Olaylar	
Neden Olduğu Olaylar	
Öğrenim durumu	

EĞİTİM DURUMU (Yaşlı bireyler hariç)

Devam Ettiği Okulu –Sınıfı	
Varsa Devam Ettiği Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Kurslar vb.	
Katıldığı Kurs ve Eğitimler	

SAĞLIK DURUMU

Özür durumu	Bedensel	Zihinsel	Ruhsal
Varsa süreğen hastalığı/tanısı			
Takip edildiği sağlık kuruluşu			

Geçirdiği hastalıklar	
Yapılan aşılar	Hepatit1 () Hepatit2 () Hepatit3 () Polio1 () Polio2 () Polio3 () Pnömonokok1() Pnömonokok2() Pnömonokok3 Pentaxim1() Pentaxim2() Pentaxim3() KKK() BCG() TD1() TD2() TD3()
Kullandığı ilaçlar ve dozları	
Kullandığı cihazlar (gözlük, dişmeli, kulaklık, vb.)	
Alerjik Durumu	
Sağlık güvencesi	

BESLENME ALIŞKANLIKLARI

Varsa diyetli olduğu besinler	
Kullandığı ek gıdalar ve öğünleri	

BİREYİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Boyu	Kilosu
Psiko sosyal özellikleri	
Alışkanlıkları (olumlu olumsuz)	
Hobileri	

BİREYİN AİLESİNE İLİŞKİN BİLGİLER

	Annenin	Babanın
Adı soyadı		
Yaşı(ölü ise nedeni/tarihi)		
Tahsil durumu		
İşi		
Anne babanın durumu	Sağ() ölü()	Sağ() ölü()
Anne babanın birlikteliği	Birlikte	Ayrı
İş adresi		
Aylık geliri		
Geçirdiği hastalıklar		
Sakatlık durumu		
Kötü alışkanlıklar(içki..vb.)		

Kardeşlerinin

Adı-soyadı	Yaş	Öz-Üvey	Öğrenim durumu	Mesleği	Medeni durumu

BİREYİN YAKINLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

Ziyaret edebilecek kişilerin	Adı soyadı	Yakınlık derecesi	Adres	Telefon

İzinli alabilecek kişilerin	Adı soyadı	Yakınlık derecesi	Adres	Telefon

TESLİM ALINAN

Eşyalar	
İlaçlar	
Cihazlar	

KABUL İŞLEMİ BİLGİSİ

Bireyi Kuruluşa Kabul Eden		Bireyi Kuruluşa Teslim Eden	
Adı Soyadı		Adı -Soyadı	
Ünvanı		Yakınlığı	
İmza		Adres / Telefonu	
		İmza	

Kuruluş Müdürü İmzası

Ek-4 İzin Yazısı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

SAYI : 96785995/010-09 **53940**
KONU: Tez Uygulaması (Caner YAVUZ)

25 Aralık 2015

VALİLİK MAKAMINA

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Caner YAVUZ "**Korunmaya Muhtaç Çocukların Korunma ve Bakım Altına Alınma Nedenleri**" konulu tez çalışmasını Temmuz 2015- Haziran 2016 tarihleri arasında müdürlüğümüze bağlı Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezinde kalmakta olan 0-18 yaş arası ve 18 yaşını doldurmuş ancak korunma kararı uzatılmış çocuklara yönelik olarak yapmak istemektedir.

Söz konusu araştırma çalışması sonucunda elde edilecek tüm resmi kayıt ve bilgilerin mesleki gizlilik ilkelerine bağlı kalınarak yürütülebilmesi şartıyla, uygulama için gerekli izinlerin verilmesi hususunda;

Olur'larınızı arz ederim.

Nesim TANGRAY
İl Müdürü

Ekler:

- Okul Talep Yazısı
- Tez Uygulama Örneği
- Etik Kurul Kararı
- Taahhütname
- İlgili Birim uygunluk yazısı

OLUR
25.../12/2015

Adem KARAHASANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

